Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ◆ ЕРА, 10 МАРТ, 1983 ШУ. ◆ № 30 (6752). ◆ Мах 3 кеп.

КОММУНИСТА СИЙ

Советски Союза Коммунистически парте Устава тІа дІаяздаь да парте член декхарийла ва коммунизма материально - технически база хьаяра тІехьа къовсам лоаттабе, къахьегамца коммунистически гІулакх хилара хьокхам тела, къахьегама овсарле айе, керда, прогрессивни мел дар дІадоладе, дикагІйола опыт хьаллаца а дІайоржае а, техника карерзае, ший говзал эргайовзаш лакхъе, общественни, социалистически доладе — Советски Даьхен низен ка дика дегІаярен кІийле лерае а алсамъяха а, аьвна.

Парте Уставо тІадилла из декхар кхочушдеш бола коммунисташ кІезига бац Нохч-ГІалгІай областной партийни организаце. Коммунист — «40 лет Октября» цІачу Назрановски совхоза хьажкІаш лелош волча Кодзоев Бахьаудина Іалама хьалаш дика е во отта а хІара шера ше лелаеча кхай тІара районе массерал а дукхагІа хьажкІаш боел. ДІадаьхча шера 70 центнерта дІакхьчнр хІара гектара тІера цу лаха хьажкІаш. Мишта башха йоц а из тоьллан? Парте Устава тІа ма аллара, къахьегамца коммунистически гІулакх хилар, хьажкІаш лелара дикагІйола технологи цо балха юкъейоалар, коммунист ше хилара тарра цо шийна тІалатте бехктокхам кхетабеш хилар да из.

Хьоттамо торо ма олла а хьажкІаш дІас кийча а цуй дваю тахан а. Цу гІулакха мел эшар даь ваьннав коммунист Кодзоев Бахьаудин.

Социалистически Къахьегама Турпал Н. И. Ведерников ва В. И. Ленина цІерагІча механикаьтта чандоахача завода вонкхагІйола оператор. Из ва КПСС Нохч-ГІалгІай обкома бюро член. Ше балха волча установка гІуленхаш лерттІа вІаштІехьдахарал совгІа, дукха хьавьет по Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутата декхараш кхочушдеш а. Из ва кагиркой хьехамча. Каст-кастта газеташ тІа дуьц цо коммунист мишта хила веза, шийна тІалатта декхараш цо кхочуш мишта до деза. Цудухьа республика чІоагІа сий ду цун.

Коммунист декхарийла ва мехка политически вахаре, паччахьаллхенна доал деча боахама а культура а гІулакхаш леладеча хьинаре дакъа лаца, наха хьалхашкара декхар кхочашдеча хьалха латта. Парте шийна тІадехка уж лоархІама декхараш кхочаш цо дарта хьежна дерга наха цуй сий а.

КПСС XXVI съезда белгалдаь ма хиллара, коммунисташа беча балхах дукхагІча даькъе тийша да предприяте, организаце отташ дола хьал, оттаьш планаш кхочашъеча доаха толамаш. Долче, парте хІара член декхарийла ва парте боацараште хьокхам а телаш ше болх беча шийна хоор, ший говзал, ший дика уйлаш махаге дІакхачийта, производстве пайда эцанза йола торонаш гучаяха, царах пайда эцара беррига болххо оарцагІбаха, къахьегама дисциплина чІоагІъяра уйла тІаахийта, из телхаерашца къовсам лоаттабе. Цхьан дешаца аьлча ше болх беш волча коллектива сина планаш цо тІайца социалистически декхараш толаме кхочашдара шийна могар де.

Вай общество из мутІарера болхло в воикха кулгалко вале а цуй балха мах бу юкъарча гІулакха цо юкъедихьача даькъага хьежна. Цунга хьежна дукхагІча даькъе тийша хила деза цуй вехара хьал, саг хиларсе диллача наха цун деш дола сий. Из эгара хьалха коммуниста доагІаш да. Коммунист декхарийла ва коллективера нах вІаши кхотабе, хІана хьакхоалара, хьинаре къахьегаро ина хьалаш хьакхоллача хьинаре дакъа лаца. Из хьалда къовсам лоаттабеш хила веза производстве дІаіна хьавьрга дІадодар кхем беш леладара, производствени а къахьегама а дисциплина чІоагІъяра тІехьа.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме белгалдаьккхача тайпара, къаьстта белхтоахаме ва кулгалхо. Уж дукхагІбараш коммунисташ ма бай. Тахинара кулгалхо - коммунист политически санхезаш болаш, шийна тІадилла гІулакх довзаш, из кхоачашдара нах оарцагІа баха хоаш хиларал совгІа, кердадар хоалуш, кхоана хургдолчун уйла еш нахъе, пайдане дар малагІа да ха к ше из балха юкъедоаладеш шийна мах тІехьбаха а хоаш хила веза.

Укхаза эттера хьалхара деш ала деза я юкъьянцдара партийни организаци. Общественни производстве деррпгача довкъошта лостам бала безар ма я. Болх беча коммунистицана тІоала шар къестаде деза коллективе мел отташ дола дешаш. Болх лерттІа хІана лелац. Цунна новкъарле еш дар фуд. Беррига а коммунисташ бий дакъха хІаьш доацаш цІена болх беш. Тахан шоапта хьалхашка латте декхараш цар кхочашдой, шоай балха тІа парте боацарашта цар масал гойтий. Уж а кхы дукха дешаш а да юкъхьанцарча партийни организацей тергам тІалаттам а хІара декха цар уйла тІаахийта дезаш а дараш.

Коммунист хьалда къовсам лоаттабеш хила веза мичча тайпара а гучаоалача буржуазни идеологеца, дика уйлаяца, дІалхача замах юкъедисача къьвна, эепе мел долчуна, коммунистически морала принципашта тІера да воалаш лелаш а общественни хьашташ шийчарел тІех лоархІаш а.

Ше къахьегача моттиге хьалха латташ, массерел а дикагІа ше къахьегарал совгІа шийна улувача новкъосташа а цІенача дег тІара, хьажаьла болх бергбола гІулакх деш хуле мара даргдац коммуниста сий. ХІаьта из сий лорадар цуй керттера гІулакх а да.

16 апреле — Коммунистически субботник

КХАЬ ШЕРА ЗАДАНИ КХОАЧАШЪЕ ЛАЬРХІАД

Коммунистически субботник хьинареча къахьегамца белгадаьккхара доккхий социалистически декхараш тІаийцад Назрановски трикотажни фабрика белхлоша, инженерно - технически болхлоша, гІулакхерча наха. Шоай массаьрча балха моттигашка вокх деношкарчул дукха овсарегІа къахьегаш хургь 800 болхло. Предприятие воа, говзахьерча моттигашка лостам беш хургва 200 саг. Фабрика цІеношка, берий беша тоха хьавча кулг тохаш, ремонт еш хургва 85 саг.

«Шеча шоатта дийнахьа» фабрика болхлоша тегаргьа 16 эзар сома махьа 26 эзар наделш. Из ди хьатІакхачалехьа укх шера хьалхарча биь бетта план кхочашъе доше деннад фабрикерча 120 болхлочо. ХІаьта пятилетка кхаь шера план кхочашъе лаьрхІад 14 хІамаш тегачо. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш, хІамаш тега мотористаш Дарсигова Дибихан, Эсмурзиева Лида, Точиева БагІдат, Евлоева Марем, кхыбараш.

16 апреле къахьегама бахте латтараш цхьайтталагІча пятилетка фонда юкъедахьа лаьрхІад 2200 сом ахчи.

Б. ЭКАЖЕВ.

БЕРРИГАШ РАЬЗА А БОЛАШ

Ерригсоюзни субботник хургдолча дийнахьа хьинаре къахьегара кийчо еш я хІана Гудермесски района «Дружба» совхоза коллектив.

16 апреле субботнике дакъа лоацаш 250 саг хургва. Царех ший біль саго біаьсти юа культураш дІаера латта кийчдеш, кхечий бешамашта Іунал деш къахьегаргда, вокхаш — конторе, фермашка лостам беш, гьехаш дІайосІаш дургба. Цу гІуланха мел эшаргдола хІама кІайзое Іалашдеш латт.

Кхашка, кхечий бешамашка 40 механизатор хургва цу дийнахьа болх беш. Цар массане а кхом баьча доагорах пайда эцаш къахьегаргда.

— Дукха балхаш да укх біаьсти тха совхоза кхашка де дезаш. Уж дерригаш агротехнически толашагІа йолча хананшка кхоачашдар дукха 16 апрель хьатІакхачалехьа кхы а кхо субботник дергда оаха, — йоах совхоза директора Герзелиев Тапа Сиражиновича.

Субботнике къахьийта - даьккхача ахчах 1500 сом цхьайтталагІча пятилетка фонде дІачудала соцам бер цу боахама коллективо дукха а йоацаш хиначча собране, беррига вах ваІ саина раьза а болаш.

Х. МАГОМЕТОВ.

1981 шера Веденски района Харачой цІача юртара школа чакхъяьккхачул тІехьагІа Ленина цІерагІча колхоза хьайбай ферме балха ера Манаева Рашан. Доярка хила лаьрхІар цо.

Хьалхарча деношка чІоагІа низкъала хетар йоІа ше хьалйца болх. Безам багІаш сатоссача хана хьалгІатта низ дІакхачацар доахан детта.

— Сатохалахь, Рашан. Балха бокъонца шаьръаллалца хІана хьона санна хала хул доахан детта, тІехьагІа эттагІа хургда хьона, — оалар йоІа цо хоьр дІа а хьехаш, опыт йолча доярка Ахьядова Усаймата.

Каст-каста ферме а яйя, шай йоІо болх мишта бу хьожар цуй наьна Рукьият а. Ишта боинхагІа бараша новкъостал а деш, доярна говзал карерзайяр Манаевас. ХІаьта дуьна ха жалехьа тоІламаш доахаш къахьега а хьлар.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СУРТА ТІА: доярка Манаева [illegible]

З. БАТЧАЕВА сурт.

БАРТ БОЛАШ ХИЛЧА

ДІадаьхча шера колхоза паччахьалкхенга хьайбай продукци йоалара планаш толаме кхоачашъе, дукхагІча дакъе, Вышегуров Мовле кулгалдеча № 1 йолча шурий ферма коллективо дика къахьегар баькъ долаш вІаштІехьдаьлар доахоза. Доярашта юкъе ларча социалистически яхье хьал хилаттай хьабоагІа Фаргиева Золовбан. Соахка, цо хІара беттача Іаттагара 3200 килограмм шура яьккхар. Цунца наиплуш, дика къахьегаш хьабоагІа доаркаш Калиматова Шаьтамати, Куртоева Зайнапи. Царна карагІдаьлар хІара беттача Іаттагара 3000 килограмм шура яьккха.

ГІадвугаш да ферма коллективо укх шера доахь толамаш а. Эгара бехктокхамегІа йолча, доахам Іаьгара доахача хана а ди тІехьа тІаьхетаж я шура. Юкъера дІалаьрхІача хІара дийнахьа цхьоалагІча ферма маслозаводе дІайохьийт 2637 килограмм шура. ХІаьта соахка укх хана эгара дукхагІа ехнар — 2437 килограммага мара дІакхачацар. Дика тІакхийттай шура укх тІеххьарча хана. ХІана ди дІадодац коллективо 2700 килограмм паччахьалкхенга шура ца йохкаш.

Колхоза доаркашта юкъе ларча социалистически яхье хьалхе лелаш комсомолка Далиева Любас. Къоначa доярчай къахьегама вахаре, дукхьашха, цуй сийна боахаме урагІъяхийтай ЦІе байрах. Дийнахьа хІара беттача Іаттагара 8—9 килограмм шура яккха вІаштІехьдоал Любай. Из геттара хоза ловца ба цуй хьехамча, районе цІи хеза йолча доярка Фаргиева Золовбана. Цо хьийхар дайнадац.

Ма дарра дийцача, къоначa доярка Далиева Любас баьккха толам, цунна цхьане хинна ца Іеш ерригача коллектива а толам ба. «ЦаІ массанена тІехьа — массана цхьанена тІехьа» яха девиз коллективе керттера лоархІаш я. Шоайла гІо-новкъостал деш, цхьан цІей дезал санна барттайна кхахьегаш ба ферма бойхаой тахахарча дийнатьа. ХІаьта барт болча беркат а соц.

Керттера вІаштІехьбаьккха лелаш ферме зоотехникашта бала. Цхьаннакх бешан ца къастийташ хьалкхеду диказа хьажжина Іаьсий. Ишта дІадахача шера бІаь Іатта тІехьа хьалкхедир біаь Іаьса. Цудухьа, дешка баркал ала доагІа дог лазаш шай болх беш йолча ферма осеменатора Сіламатина Любайна.

Деттача доахана дика Іулаш ду доаркашта, скотницаша. Хьайбаш хан - хинахьа кхооб, хий мелаш, дийнахьа цкъа фета арадоах. Рацинна юкъе да тайп-тайпара доакъар. Из хьалхагІа кийч а дь мара дІалац хьайбашта. ЧІоагІа я коллективе къахьегама дисциплина. Доаркаш хинахьа цьаух балха. Доаркашт а скотникашта а луш доала алапи бухсоццаш хьехулачох тийша да. Цудухьа, из дукхагІа хилийта гІерт хІаравар. Баьча балха итогаш дІара дийнахь ю.

— Хьалхарча квартала план март бутт юкъеккхачаш кхоачашъе дагІа да тхо, — аьлар сога пхьоалагІча ферма заведующе Вышегуров Мовле. — Кхаь бетта коллектив декхарийла я паччахьалкхенга 200 тонн шура йокха. Таханарча дийнахьа паччахьалкхенна дІачуенар — 186 тонн я.

Цо торо хулийтаргьа, беррига боахама а укх шера паччахьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала йола план ханал хьалха, 25 марта кхоачашъе — паччахьалкхенна 300 тонн лакхагІча сортах йола шура дІачуяла.

Р. ДУБИНЦЕВА,
Сунженски района Шеча Эсхара цІерагІча колхоза керттера зоотехник.

ДИКАЧА НАХАХ

ПРОФЕССЕГІА ДИКАГІЪЯР

Шиитта шу хьалха къона йоІ Исраилова Тамара балха эттар Нохч-ГІалгІай гІишлон управлене Грозненски сьышкабетонни конструкцей заводе. Из арматурщица говзал карерзае безам болаш йолча хенача завода кулгалхоша дІахайтар цунга, из мел хала болх ба. Бакъда, йоІ кхераллацар цу къамалах.

Ишта 1971 шера арматурщица говзал кара а ерзаь болх бе дІайолаелар Тамара.

Юхьанца халонаш нийслора атта боацача балха тІа. Цхьабакъда, балха опыт йоаккхагІа йолча новкъостиша гІо дарах, ца ховр дІахьехарах балха ена йонкха юкъ ялале Исраиловай кІи дикагІболча болхлошта нийсса яха яьлар...

Арматурщих хиначул тІехьагІа Исраиловай белам хул сварщица говзал карерзае. ХІаьта цо болх беш хиначча бригаде из комплекски хиларах массеан специальность хоаш бола говзанчаш эшаш бар. Болх беш завод вІашагІъехка сварщикий курсаш йистейоах цо.

Арматурщица, лакхагІа йола 5 разряд а электросварщица 4 разряд а йолаш болх беш я Исраилова Іусмана Тамара укх пхийтта шера.

Цхьа безаш яйседенна саг балха хьа ца воагІаш ансарех болх юкъагІа балац цу 25 сагах латтача барт тайнача бригаде. ХІана аьлча, бригадера хІаравар шигь кхоъ смении говзал йолаш воландь. ТІаккха цу юкъе хьинаре дакъа лоац Исраилова Тамаре а.

Исраилова цІенда Ахьмад а дукха ха йоацаш Тамаре болх беча цехе сварщикалла балха венна. Из гІулакх а дал Тамаре «дакъа» ца доацаш —

ХьажкагІа Ахьмад кхача цехе тайп-таппара балхаш деш вар. Балха говзал шар цун, хара хургдац сварщике болх сесага безабалийтар, аьлча а. «Хьайта вехьаь шера яхар мо гаьвна чаоккхай сомацъ» дала яха а вар Ахьмад. ТІаккха Тамарена хала хулар, хІана аьлча цар кхаь бера доал де дезар а, болх бе безар а из ар... Цкъа цхьан дийнахьа Ахьмад а Тамара а дагабьлар. Дезала «совете» цар соцам бир Ахьмада ший сесаг Тамара йолча заводе балха хьавоагІаргволаш. ТІаккха хІана ше цига хьаврах дехке а вьннавац из. Дезала доагІа алапи цхьана дІалаьрхІача 500 сомага дІакхоач.

Дукха ха йоацаш завода профсоюзни комитето а администраце а Исраиловай Тамаре хьаьнала къахьегам белгал а боаккхаш цунна хьожалий Чехословакие яха путевка.

— Тамара хьа вахаре белгалагІа хинна ди малагІа да? — аз шийта даьча хаттара жоп а луш цо аьлар:

— Из дар 1981 шера март бетта. Цу шера со дІайийцар вай Ленински парте мутІаралва.

Ше коммунист хиларах тарра цо шоай бригаде дІахьу боккха общественни болх а. Из я агитатор, политинформатор.

— ХІаьта цІагІа кхоь дезадо а хилча мишта кхоаю кхо общественни балха тІа а хьинаре дакъа лаца? — аьлча, цо йоах:

— ВоккхагІа волча Хьампата 13 шу даьннад. Шай аргІанара 4 шу даьнна Луиза Іуврийна берий беша дІайигар цун-декхар да. 10 шу даьнна Лиза к, хул вона пхьегІаш хІайоахача, цІагІа лостам беча гІо-новкъостал дош.

Аттачарех бап электросварщикаш болх. Іуврийна 7 сахьат даьача дІаболлу из. Цхьабакъда, Тамара ший ханнахьа балха хьайоагІа, 140—160 процент ший сменни задане кхоачаш ца еш а Іийнаяц.

Дукха яьхере совгІаташ, Сийлен грамоташ, ахчан премеш тийнай Исраилова Тамарана. Из я масалейцен итталгІеен пятилетка ударник а. Цо лелаш «Профессех дикагІъяр» яха сийлен цІи...

А. Р. УГУРЧИЕВ.

1983 ШЕРА 9 МАРТ ХЬАТІАОТТАШ ХІАРА КХОАБАЧА ІАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРА ЙОЛА

СВОДКА

(кг)

Районаш	1983 шера	1982 шера
Наурски	6,3	5,6
Шелковской	5,8	6,6
Грозненски	5,6	4,9
Надтеречни	5,3	3,8
Гудермесски	5,1	4,9
Шалински	4,9	5,0
Назрановски	4,8	5,3
Сунженски	4,7	4,3
Ачхой-Мартановски	4,5	3,3
Малгобекски	4,2	3,5
Урус-Мартановски	4,2	3,9
Республике гІолла	5,1	4,8

ХІаране шийгара доагІар де деза

Тха цехе вІашагІъеллай 12 сагах латта производства культура, къахьегамен, производственни дисциплина, продукце дикагІа тІакхьоэам а лоаттабеш итогаш еш йола комиссе.

Из латт дикагІболча производственникех. Ишта комиссе члеташ хІара кІиргагІа итогаш ю баьча балха, къахьегамен производственни дисциплинех телхаь моттигаш юш, кхерамалех техника бокъонаш мишта лораю хьеж.

ДІадахача юбилейни шера тха коллектив дика лоархІайр ший дехкарех. Къаьстта дика къахьийгар М. Евлоева, М. Муталиев, Т. Беков керте латтача бригадаш, кхычар.

Во дІадоладаьдац оаха ер шу а. Январь бетта номенклатура план 100 процентв товарни продукци арахецара план 105 процентв кхоачашйир тха цехо.

ХьалхагІа моттигаш нийслора нах балха хьабахка тІехьабувлаш. Царех бар: слесарь - ремонтник И. Мерешков, токараш М. Тумгоев, Л. Богатырева. Комиссе заседанешка бийца а бийца царга дІахайтар, нагахьа санна цар хоашкара кхи гІалат дацдийте балхара дІабоахаргболга. ХІаьта, укх тІеххьарча хана дикагІча оагІорахьа хуцаденнад тха цехера гІуленхаш. Лакхъеннай къахьегама овсарле.

Сборочни цеха коллективаца кхь лелаеш я тха механически цех. ХІара бетта оаьаш баьча балха итогаш ю оаха. ДІа-хьа эц опыт.

Тха механически цехо, сборочни цеха лоаттаю редукторий корпусашта эшаш йола шпинделаш, валаш, шестеренкаш, ишта кхыйола оатхалаш. Цхьабакъда, балха ди доладуча хана редукторащ вІашагІйохка тхона эшаш йола йокха шпинделаш йоацаш дикне балха ха йов тха. Уж тхона ший ханнахьа лоаттае езаш я литейно - прессови цех. ХІаьта цу цехо из кхоачашдац. Масала, 14 февраля тхона, литейно - прессови цехера «ИЭ 1019» яхача редукторий 12630 корпус яла езаш яр. ХІаьта тхона аннараш 8925 мара ацар.

Цудухьа тха болх юхатеттар цу гІулакхо, долче ерригача цеха дийнахьара план кхоачашъяра в Іеткъар. ХІана цу цехаца цхьана тхо лохаш да уж кхоачашбоцараш дІадахаркарташ.

В. ЦУРОВ,
ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроприбор» у м е н и» завода механически цеха начальник.

Хьувкъам дукхагІа хилийтара

Цхьан шерен дукхача шерашкен тІаюлача баьций фу кхедара лостам болаш я Шалински района «Предгорный» совхоз. Карарча пятилетка дІадахача шин шера баьча балха итогех Ерригроссийски социалистически яхье котало яьккхарг я лаьрхІа РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела ЦІе байрах сийлай цунна.

— Цу доккхача совгІато декхарийла ду тхо пятилетка кхоалагІча шера юртбоахама культурай хьувкъам кхы а лакхбе. ХІаьта дагалаьцар кхоачашдар лаьтта лерттІа удобренеш хьыйдарах тийша да. Из кхета а деш біаьсти юа культураш, дІас йолаллехьа кхашка ма хулла дукхагІа органически удобрени йоала гІерташ къахьегаш ба хІана тха механизатораш, — йоах цу совхоза директора С.-Э. Хасбулатова.

Шурий фермера хадданза дІаухаш я тІехьайнйза кхо тІадетта лафеташ тІехьа йола тракторащ. ХьажкІаш, генараш, шекара санкаш дІаюргІолча кхашка дІакхухь удобрени. Цхьан трактора кабина тІа михо ловзеш цІе вымпел агІа. Из лелаер ва йонкха балха опыт йола механизатор, коммунист Даваев Оалхазур.

— Хьадечох дог лазаш, хьалхашна латта декхараш хаддалза тІеххоачашдеш ва из, — Іевалаазар цунах дика дош па оалаш совхоза директор. — ХІана 15-гІа рейс п цу ер. ХІара дийнахьа тІко а кхы дукхагІа а ю.

Ишта хьинаре болх беш ба лаьтта хьыьдара совхозе вІашагІъеллача отряда юкъебоагІа кхыбола механизатораш. Масала, лаьтта хьыьдара февраль бетта республикие кхайкаь дикача масайшка задани шин кІира кхоачаш а я, бутт чакхбалелехьа кхы тІа а 2500 тонн кхо дІаделар цар, кхайкха бетта план 150 процент тІехкхоачаш а еш.

Даваев Оалхазура санна балха нормаш дикка тІехкхоачашъеш къахьег цуй новкъостаца а, масала Бачаев Абус, Хашумов Билада, Ахмадов Мохьмад-Салахьа, Абаев Ахьмада, Мусаев Руслана, кхычар.

А. ВАСОВ.

Общественникаш болх беш ба

Патентно - лицензионни болх вай республике дІахо дегІабоалабара доккха гІо ду общественно - патентни бюрос.

ДІадахача 1982 шера бюро юкъевоагІаш 190 общественник - патентовод хиннавале, укх шера цар мутІараш кхы а дегІадоагІаш да.

Общественний - патентоведий новкъосталша кердача изобретенешта хІанзле 30 заявка енай. Къаьстта дика болх беш хилара бегалъьннай общественни - патентни бюро А. Шерипова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе, «Электроприбор» заводе, «Промавтоматика» яхача Іилман производственни объединене. ЛаьрхІа штатни бюро, отдел, группа йоацача предприятешка, учрежденешка патентоводий - общественникий гІо-новкъостал боккхача лоархІаме да.

Общественни - патентни бюрошка керда нах чуязача навкъех наІ ба общественни-патентни институташ. Шийтта шу совгІа ха я ВОИР областной совете Ставропольски общественни патентоведене института филиал болх беш йола. ХІаьта цо укх тІеххьарча шин шера кийч а бь арадиша патентоводаш біаьнеи совгІа ба.

Филиала методически Совета балха юкъе хьинаре дакъа лацарна белгалбаьннад: цун кулгалхо Е. А. Шуникова, хьехархой Г. А. Немченко, Т. И. Майтак, ишта кхыбараш.

ВОИР областной штабе болх беш я ишта консультационни пункт а. Нагахьа санна хІаьаи изобретения еш хилча укхазара консультаци эца боагІа ВОИР юххьанцарча организаце изобретателаш, рационализатораш. Цар е лерхІача изобретене мел экономически пайда дургба хов царна цу пункте. Укхаза ишта дІакхухь изобретеней хьахар-конкурсаш.

Консультационни пункте, цуй доаньошхоашта шоай балха муна йола ха и ца кхоеш хьехамаш тел Грознерча «Красный молот» завода рационализацей изобретеней бюро начальника В. И. Лобанова, «Севкавнииинефть» яхача Іилма-тохкама института патентни отдела начальника А. Н. Солтановна, ишта кхычар.

В. НИКОЛАЕВ.

НОВ. А. А. МАЛЬСАГОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Дукхача шерашка боахамеи советски организацика бернато болх барахи ваьча дийнахьа деха 50 шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота йойла Мальсагов Арсамака Арсмака — Нохч-ГІалгІай АССР госплана председатела.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный, 9 март, 1983 ш.

● *Керттердар: бехктокхами дисциплинен*

ДУККХАДАР БОЛХЛОЕХ ТИЙША ДА

«Севкавнефтегазпереработка» ялача объединене Грознерча газ чакхйоахача завода конторе хьалъул соьх ка а ер шу доладенначул тIехьагIа и бетт-бетта арахецаш йоле продукци хьахьокхаш йола графин. Из графин тара лест дика могаш доацача дега болх хьагойтачу электрокардиограммана. Iаьрика така ниййса урагIа долалу, тIаккха юхаIочудолалу. Дега закономерно да колебане амплитуда така: дог кIийшка тIаIаш тIаккха дIахецалуш хилар да из.

Завода болха из хилча дикагIа да цу тайпара хувцамаш. Цу тайпара хIама беш хе эр ца баьнначо наькъа бIаргIа а хоадолийт цу тайпа. графика хIалхара йист лаккхуш йоагIа а. производства болх ритмично беш ца хилар. Фуд бахьан? Цун кертера бахьан да бийдал — мехкдаьттаца хьайоагIа а Iалама а газ — лоаттаеш йолча предприяте из ритмично хьа ца хецаш хилар.

Цу предприяте а да шийн объективни субъективни бахьанаш. Амма завода балха ритм телхаю цу гIулакхаша, оборудовани лерттIа нагрузки лоаттае а болх лой низах ниййса пайда ийбе а йиш хилййтац.

Цхьабаккъда, доаш да завода болх осала лелара чура бахьанаш а. Уж дIадоахилта дуккхьал болхлоех, инженерно - технически балхахоех, кулгалхоех, общественни организацеех тийша да. Лоацца аьлча, кIоаргга маIан долча цхьан дешах латт уж бахьанаш, из да дисциплина яха дош. Къахьегама, производственни, тIадилла гIулакх кхоачашдара дисциплина я ювцар. Укхаза дуккхаьа хIаране уйла е езаш дола хIамаш. ХIаьта укхаза цу дешай уйла еш а, оттачI хьала ниллма еш а, болх тоабаре хьадда дола наькъаш белгалдоша а ба хIана. ХIаьта из дина дергдоацаш а да. хIана аьлча производства дIадехаш дола хIама да из. ГIулакх эккха а йиш йолаш йолча бийдалца леладеш йола производство ма йий из. КIеззига а дисциплина толхайча, шийн де дезаш дола хIама тесса дитача тIехье тетара во хила йиш йолаш ма дий гIулакх. хIаьта из массане кхетадош а да. хIана аьлча массехк шу хьалха хиннад укхаза цу тайпара хIама. Установкай чоалханеча аппаратаца кислород хьанъестаю азотах, кхьйола химически процессаш лелаю, хIаьта цига гIалат далийтача, онкам хила тарлу. Цудухье да хIара оператора, аппаратчика болх ниййса бе безаш хилар.

Цига де йиш йола эггара кхерамегIа дола харцахьа хIама да, вахте латташ тхьовсар, — дувц партбюро секретара Б. В. Гнатенборга. — Нагахьа санна оператора массехк минута йита в (сахьат-м дувцаш а дац) приборашн датчикаш бIарг тIера баьнна юте, цунах ве дала йиш я. Цудухьа кулгалхоща а болхлоша шоаш а чIоагIа къовсам лоаттабу цу тайпарча нарушенещца. ХIара бус-бус ух объединене а завода а кулгалхой, керттера специалисташ, отделийн службийн начальникаш, инженерно-технически балхахой цехашка, болхлой шо-шоай балха моттигашка бий. Цар болх мигта бу хьеж, хIаьта цо Iомабу болхлой шоашта тIалатта бехктокхам кхетабе, технологически режим кIеззига а лертIара яьлча, кхоачамбоанар сихха дIадаккха.

Лоархlаме ба укхаза транспорта беш бола болх а. ГIулакх мишта латт аьлча завода йолаш иц итт — пхийтта километраш гаьна Грозне бахаш бола болхлой балха дIакхувла а уж юхачуххувла а шийн автобусаш. Грозне баха болхлой дIа а юха а кхуэл ноа. Ошаев директор волча № 1 йолча Грозненски пассажирски автопредприяте. Дуккхьал укх шера январи феврали беттанка 14-за битаб цо нах предприяте хьа ца боалабеш. Кхозза йитай балха хьа ца йоалаеш вахта. Фу де дезаш хул завод вахта хьа а ца йоалаеш йитача? Бус болх бьа вIаьд а бенна бола болхлой бита безаш хул шоллагIча смене болх бе. ТIаккха пхерех саг тхьайсача. гIалат валъча? Шено йоацаш доккха зулам дала тарлу.

Дерригa лертIа дац материалашеи оборудованеи завод Iалашъеча в. Цу дерригнех хьажул хьадда йола халонаш. ХIаьта уж дIайхаре чIоагIа ниэ тIаахийта бе заш хул коллектив.

— Производства болх лерттIа дIабахара эггара доархIимегIа дола хIама цунна эшаш бола нах хилар да, — йоах вокххагIа волча оператора Бабкин Степана. — Лакха хила еза цу наьхи профессиональни говзал. ЧIоагIа хила еза дисциплина. Нагахьа санна ниттача коллектив бартегIа а шийн ниа ца кхоаш а болх бойк, моллагIа халонаш эша а юлурга ирдам кхочуш а юлургьи.

Дахача шера бокъонца кхоачашйир план ерригача кIийлен тIерча хьонахмашта. Массехк коллектива поощрени йир. Ниттa, газофракционирующи установка коллектив Ерригсоюзни социалистически пхьe шоллагIа моттигла премин яьккхар. Мехкдаьтта промышленности Министерства. даькъа профсоюз ЦК сийлен дипломаш делар № 3 йолча цеха, КИП, ремонтно механически цеха, химлабораторе коллективашта.

— ХIаиа керттера теркам тIабохийт оаха къахьегама, производственни, технологически дисциплина чIоагIъяра, — йоах профсоюза завкома председателa П. М. Неверова. — Ерригача цехашка йицца а пийнаI Iома а дьи КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш цу Пленуме партe ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова лаь къамаьл. ХIаьта иштта Орджоникидзе цIерагIча Московски станокаш еча завода болхлошца из вIашагIкхетарах йола материалаш а. ТIайицад лакхагIа дола социалистически декхараш. отта а даь чакхдоахаш латт производствах управленен ерригача участкашка къахьегама дисциплина лакхъяра тIадерзадь дола гIулакхаш.

— Цу балхи йола керттера шоалгIар лерхI оахa производстве хьалхалаттарех, иштта тIаьхьлача гIулакх энтузиастех, — дIахо дувц новкъоста Неверова. — ХIаьта хьалхалаттарашц шоай берригa низ тIабахийта къахьегараши дунха ба тха. Цар юкъе ба оборудованеш ремонт еча слесарий бригадир Закаев Абдурашид, аппаратчик Гриневская Натаьлья, дуккха кхыбараш. Оссерла лакха йолаш нийсен къахьегарах дола масал гайта ца Iеш, цар хIара денна вIиянн ю шоашта улув болх беш барашта, цхьаккха оттальча порядка тIара сагвайнна, къахьегама а праве вой а нормаш толхаяь моттиг йитац цар на юнашца нарушенеш ерашта воздействи ца еши.

Закаев Абдурашида ййаай дисциплинех граждански доккхаьа хьалхагIа Советски Эскара мугIарашка гIулакх деш волаш, цул тIехьагIа СССР 50 шу дизара дIерагIча Грозненски химически заводе. Газ чакхйоахкача вена, ала доагIаш да. йизза болхло хилараx доле аттестат а долаш, хIаьта итт шу гаргага лела. завод болх бе йоалаче денз хIана вац бригадир волаш болх беш. Амма из вац дукххал бригадира болх бера хила болх бе ца безаш бригадир, цун станка тIа а бе беза болх. Кхьча новкъосташа санна, кхыметтел перел дикагIа а ю цо оборудоване ремонт.

— Сай гIулакх лерI аз, — йоах цо, — шийн бе беза болх лерттIа беш воацача сага ниса болх дика барц, моллагIа операцеш нийса кхоачашъярш хьа бетийтар. Нагахьа санна из кхеташ хIама цун хилча. дIахьех ва из гIулакх мишта де дола, нагахьа санна мекъал гувалайтача. доха доаггIар хьадех. ХIаьта, нагахьа санна цунах а хIама ца хуло, коллектив ю воздействи. Профсоюза цехкома, заводской комитета заседание, болхлой собрание дувц цу тайпарча новкъостах дола дош. Профсоюза цехкома председатели заводской комитета члени Абдурашид. Бокъонца кхетама болх бу цо. де ха доаггIар чьа а дехаш. Из гIерт оборудовани, инструмент, оснастка хIаранега лоракйта, кхом байта. Завода болхлой производство шоай доалахьа дола хIама лоархIаш хургболаш цариа кхетам бала Дисциплина чIоагIъяра дош дувцаш хиннача юкъарча заводской собрание. новкъоста Закаева дIадийхар нарушенеш ерашна мекъал, тIадилла гIулакх бехктокхаме ца хеташ лелалар мегаргдоацилга дIахайтар, лерттIа къахьега ца ловрашта заводе моттиг хургйоацл хьал оттадир.

ГIулакх иштта оттаде деза аьнна хеташ я аппаратчикий бригадир Гриневская Натаьлья а.

— Бакъда, — йоах цо, — ниччa тайпара толхаба а болх толхабар ла йиш йолаш хIама дац. Цхьаккха а цу тайпара моттиг йита йиш ца тернал ца еш. Цхьабакъда, саг балха тIера дIаваккхар санна дола гIулакх далехьа, цунна воздействи ара йолча ерригача средствах пайда эца беза. Цкъа болхлошахьлахка Тайсумовски Коновнкиноси прогулаш йир. ХьалхагIа из дир цериe къамаьл, тIаккха цеха начальника новкъоста Хасматулина дир, цхьабакъда уж шоашка дIадуцар кхетаде дага болаш бацар. Цеховой комитето тIабийхар. тIехьара а юкъерча собрание дувца лаьрхIар цар гIулакх. Болхлоша айхьаза къамаьлаш дир нарушителаш бувцаш, цхьаккха а вацар уж бехказа бахийта беза оалаш: шоаш коллектива членаш дале, цо хIар а цо дер а де деза, йоахар.

— Царца хьийга къа ве хьа доваар. Тайсумовски Кононенкоси кхетадир шоаш гIалат баьнна хилар, хIаьта хIанз лерттIа къахьегаш а ба. — дIахо дувц Гриневская. — Иштта коллективах лиеханар оаха шоа боллохкхалсаг. ГIо дир царна шоай моттиг боахлой мугIарашта юкъе хилар кхетаде.

А. КУНИЕВ.

КОЛЛЕКТИВ КЪОНЪЕ ЙОАГIА

МагIалбинкерчу предприятешта юкъе эггара кхиокхагIа я «Малгобекнефть» НГДУ. Цхьа ззер соагIа саг вэ укхаза болх беш. Управлене аппарате а цо нулгадлеча 12 цехе а къахьегаш ба уж.

Цуига хьежча дукха болх бу укхаза кадраш хьахоржаш, хьалхееш, балхашка дIанийсъеш, цига уж дIачIоагIъеш. ДIадахача шера укхаза нийсбаьб бIаь гаргга керда болхлой, цхи бIаь соагIа волчо говзал лакхъяьй, массехк саго шоллагIа говзалаш караерзайнй.

ЦхьоалгIча ЦДНГ М. В. Тоений мастер волча бригаде болх беш хиннай мехкдаьтта доахарашта дикагIйола опыт йовзийташ дола шийла. Укхаза дешаш хиннаб мехкдаьтта доахаши скважинаш тоаеши бола операторaш. Хьалха латтача бригада опыт, дIаьз а ю, ерригача мехкдаьтта доахача бригадашка дIаяьхьийтай.

Къаьстта дукха болх бу НГДУ специалисташа. цехий, бригадай кулгалхоша. ДIадахача шера шоай болх бешешхьа халкъа университете дешаш хиннав цирех 70 саг. экономика школашка дийшад 84 саго, политически дешара школаш йастензхай 42 саго, хIаьта мастерий школашка дешаш хинна 34 саг.

Оттальча пландага хьежча институташка техникумашка балха говзал лакхъеш хиннаб инженерно - технически болхлоии гIулакхера нахи. Эггара хьалхарча дакъе дIахо йодача хана болх лакхбе лаьрхIа специалисташ ба балха говзал лакхъеш хиннараш. Заочно институташкеи техникумашкеи дешаш ва цхьайтта саг.

Пхе шера оттальча пландага хьежча аттестаци ю инженерно - технически болхлошта хIаре шера. Цу пландах дIадахача шера юха аттестаци яьй 23 специалиста. Дика чакхбаьннаб уж аттестацех, вив саг дIахо балха тIа лаккхара резерва юкъе а хьоп. Берригаш а шоай балха мегарболаш лаьрхIаб. Алхха цхьа саг оттаваьа цхьа шу дьалча юха аттестаци е.

«Малгобекнефть» НГДУ керттерча инженерa дIалхьгенна массе а хаиа болх беш я методически совет. Цул заседанешка дувц каст-каста болхлой, инженерий, технический балха говзал лакхъяра, хьалха латта опыт йовзара, йоарлаэра керда техника, прогрессивни технологи балха юкъейоалаяш дешаш.

НГДУ толлашгIбола специалисташ юкъебоагIаш йола референтий группа я Iилманнен техниканен нарагIдьлна нердадараш довзаш. царех МагIалбинкерча хьалашна пайдане хургдар балха юкъедоаладе могадеш. Iилман - технически дешашта хетаяь лекцеш еш цехашка. Ийс бIаь гаргга саго ли а хувгIаш 41 лекци йийшай укхазе дIадахача алхха цхьан шера.

Инженерно - технически болхлой, мехкдаьтта балха говзал лакхъяра лоархIам болаш да бригадаш а къаьстта специалисташ а кхыча областашка мехкдаьтта доахача предприятей болх бовза творчески командировке ухилга, экскурсеш елга. ДIадахача шера цу тайпарча творчески командировкашкен экскурсешкен хиннав МагIалбинкерча мехкдаьтта управленера ах бIаь саг.

Керда опыт йовза бахьарша могадарах скважинаш тоаеча балха юкъедоаладаьд дIамига диаметр йола фильтраш увттаелга. Цо новкъостал ду гIум чу ца йоххийташ насосаш лорарва, йIаьхъю скважинашта ремонт ца эшаш бола бу да.

Мехкдаьтта управленерча специалистарIей рационализатораши могадаь дIадахача цхьан шера балха юкъедоаладаьд укхаза мехкдаьтта даккхара болх тоабеш дола 38 керда гIулакх. Предприятена цхьан шера 81 эзар сом пайда луш да уж.

«Малгобекнефть» НГДУ вокххача интернациональни коллектив дукха ба белла говзал лакха йолаш, дерригa шоай хьинар, хьайкъал шоашта хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара дIалуш бола кулгалхой, инженераш, техникаш, болхлой, гIуллакхера нах.

Царех ба мехкдаьтта доахача цехий начальникаш Белхароев Яхьъя, Тебоев Сулайман, Монахов Михаил, ГРЦЗО начальник Гетигежев Мухьмад, ЦДНГ-2 вокхагIвола инженер Панчук Богдан, ЦКНР вокххагIвола инженер Погоров IбраьхIим, мастераш Торпи Матрена, Трегубов Александр, вокхагIбола операторaш Котиков Хьамзат, Безуглов Василий, операторaш Хамхоев Мухтар, Балаев Керим, Ильин Владимир, Кузигов Яхьъя, слесарь Медбиев Султан сварщик Яхьъев Iесбас, дуккха кхыбараш. Коллектив хьалхийна ба уж берригаш а.

Царга доккха дакъа кхоаьж дIадахача шера МагIалбинкерча мехкдаьттагIйна даькъачуа къахьегама толамех. 102 процент кхоачашъяьй МагIалбинкерча мехкдаьтта управлене соахка мехкдаьтта даккхара а из махкалдеккхара а пачхахьалкхон цхьнаш. Шера хIайкал совгIа Даьхена деннад 7700 тонн мехкдаьтта. 1,6 процент лакхъяьй къахьегама оасарие. Пачхахьалкхен планаш толаме кхоачашъеш дIадоладаьд МагIалбинкерча мехкдаьттахоша цхьайтталагIча пятилетка кхоалагIа шу а.

Из дерригa дика. хIара МагIалбике вахача сага дог гIоздоахаш да. ХIаьта а белгалданкха деза лоархIаме дола цхьа хIама. МагIалбинкерча мехкдаьттахошта хьалхашка оттадаь керттера декхар да мехкдаьтта даккхара боарам лоI це бониийтилга. ХIара шера мехкдаьтта даккхара планаш толамца кхоачашйоI а цу керттерча декхарех лоархIабац мехкдаьттахой укх тIехьарча хача.

Мехкдаьтта даккхара боарам лох ца балийтара дIахо лакхбари дукхагIча даькъе бурув деттарех тийша дале а дуккхадар де йиш я мехкдаьттахой а, йолаш йолча тороиех дикагIа пайда эцаш хилча. Цунна юкъе доагIа кадраш цара болх дIахо тоабелга а.

«Малгобекнефть» НГДУ штатех 104 моттиг я лакхера дешар дийша инженераш хила безам. Уж баьзаш дерашта юкъе кхоалагIа дакъа мара бац вузаш чакхъяьхараш, вокхаш берригаш йIарна бац аьнна бараш техникаш ба, шоашта юкъе массехк практик волаш. Юкъера дешар дийша техникаш хила безарашта юкъе акаш практикаш ба.

«Малгобекнефть» НГДУ болх берашта юкъа нхаь даькъах ши дакъа юкъера дешар дешанна ба, царна юкъе ба кагирхой а. Болх бешешхьа сайрийкарча школашка, заочно техникумашка дешаш 23 саг мара вац. Уж кIеззига ба.

Балхашка нах дIачIоагIбара гIулакх шерагара шерага дикагIа дале а, хIанз а дукха ба балхашкара дIабувлаш дIаухка болхлой. Къаьстта дукха нах дIаух капитальни лаьттан кIалхарен скважинаш тоеча цехера, ПРЦЭОЭ, ЖКК, ПРЦЭО, СМУ. ХIара шера кхоалагIа дакъа болхлой хувцалу мехкдаьтта управленерча цхьайолча цехашка.

Тха вокххача коллектива болх берашта йукъа хIара цхьаьлагIвар мара вац тхьовтт шу далонаш. Цо гойт тхо долча болх бе кагийча наьха хейра безам боацилга, мехкдьаттахой коллектив къалуш йоагIилга.

Тха коллективе тIаийцай пхе шера лаьрхIа коллектив социальни дегIайоалаяра программа. из кхоачашъяро новкъостал дергда тхона кадраш цара болх дIахо тоабе.

Хь. САМПИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ кадрай отдела начальник.

Сийлахь традицеш дегIаккхувлаш

Эггара хьалхарча пятилетка шерашка Горьковски автомобильни завод хьалъяр лоархIаме хIама хилар Советий Мехка индустриальни база дегIайоалаяра хьакъе. ХIаьта тахана ГАЗ — из низ бола объединени и. цуи предприятеш мехка дуккача городашка я. ГАЗ-я конвейер тIара араяьа пачхахьалкхен динала Зиая тIалатта грузовикаш, дерригача дунейна йовзаш йола «Волгаш».

Горьке автогигант хьалхилар, из дегIа ар — дукха нах хьахилар а дегIабахкар а да ала йиш я. Завод хьалтьеш хиннараш тIехьагIа кузнецаш, литейщикаш, слесараш, токараш, сборщикаш, инженераш хилар. Тхьаь иттлагIча шерашка беррригача мехка йовзаш хилар болх ба ра рекордаш нормаш оттальча кузнеца Бусыгин Александра цIи. Стахановски болам машинашгIча дIайолабьвчи гIулакх хьалльацар вэраш болча нана заводе миллионаш бараша — берригача мехка.

Даьхенца хьалхашка карагIдаьйна доккхий гIулакхаш бахьан долаш Горьковски автомобильни завода сийнай Ленина ши орден, вул байракха тIа леп иштта ЦIеча Байракхен Даьймехка тIема I степени орденаш. Волга йистера автогигант — из алхха воккха предприяти хинна Iаь, из иштта я хьалхалаттача опыта Ерригсоюзни школа а.

Мехка юбилейни хиннача 1982 шера социалистически яхьа итогех Горьковски автомобильни завода елар КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх.

Предприяте цехашка каст-каста бIаргего йиш я цук заслуженни ветераш. Социалистически Къахьегама Турпал Александр Харитонович Бусыгин. Из болх беш хиннача цехе хIанз а яхь лелаю кузнецаша А. Х. Бусыгина цIерагIа приз эца бокъо яккхара тIехьа. ХIанз из сийлен приз Душухин Николая кузнеций бригадига я.

СУРТАШ ТIА: 1. Социалистически Къахьегама Турпал А. Бусыгин кузнецни бригадир Н. Душухин (аьрдехьарвар).

2. Пачхахьалкхен динала Зиак тIа а латташ конвейера тIара арайоагIа ГАЗ-53.

В. ВОЙТЕНКО суртеш.
ТАСС фотохроника.

● *Юрте лаьрхIа керда техника*

ТРАКТОРГА-АВТОМАТАГА БОДАЧА НАЬКЪА ТIА

«Беларусь» яха керда трактораш хьалра болх ба беш «В. И. Ленина цIерагIча Минскерча тракторни завод» яхача производственни объединене конструкторски бюро. Дуккхача отделаштех лабораторештех кхьъе и кхоллен машин — трактор автомат кийчъеш яр а.

Эггара хьалхара МТЗ-2 яха трактор завода конвейера Iарашкара араьлар 1953 шера октябре, нух тоххалеча «Беларусь» яхача машиний бIаррчача дезаьа фу доладаьр хилар цунах. ХIана белорусски индустре керда дакъа хьадаьча машинашъерий памятник санна латта из заводe проходнойна хьалхаиккарча постамента тIа.

1972 шера ноябре Минскерча тракторни завода керттерча конвейер тIара Iоаьлар миллионлагIа машин.

ХIара кхо минут масса йоал керда трактор хьахул завода цехашка.

ХIаьта ялх шу хьалха минчанаша керда модель кийчйир — йовзаш йолча МТЗ-50 яхача маркан модернизаци ярах хьахинна «Беларусь» МТЗ-80. Цун двигатель 80 говра низ болаш я, массал — сахьата 35 километр. Айххийта дIакъолаш кабина я трактора, чуйоалаш йIовхал-шелал тела блок а йолаш. 300 юртбоахама машин тIехьайийзачи болх булургболаш я из. Керда техника тахнара йоакха опыт йолча Неорасна яхача Штатерча (США) тоххамаш деча станце тIехдикен тешамеги я аьнна сертификат деннад «Беларусь» МТЗ-80 яхача трактора.

...Тракторни завода цехашна гIолла дIадолх тхо. Укхазарча дукххача станокаша цхьан оператора кулгалца шоаш, сага кулг ца кхеташ, конвейера дIател оатхала тIехьа оатхал (трактор-автомат хьаьра бокъонца автоматизаци чакхъяьнна еза производства шийна). Цигтача я трактораш тоха полигон. ХIанза тоххамаш дьдаьннад цига низ болча МТЗ-100 яхача трактора, обкатка еш латт МТЗ-142 яхачо... Цигтача я шоай доалахьа приусадебни участкаш ярашта, сомий бешахаш эдаерашта новкъостала лаьрхIа пхе говра низ мара боаца цхьа сом йола болата «пони».

— Оаха лерхIар, — дувц керттерча конструктора Петр Амельченкос, — тракторий балла сухалаш масъелга. Цхьабакъда укхаза проблема отт сухал масъялар из водителa болх гIанкет. Цо двигатела беза болх байта, тIехьайийзача механизмай балгаа хьежа, йоаIIна йодаш кхерамэле Iалашъе еза. Балла сухал масъегIа ме хул, дукхагIа хьестаю лехкаш вагIача саго хьалхашка утта информаци. Цунгарча психологически хьала юстара хила йиш яц конструкторски уйла. Цудухьа оаха декхар оттадаь комплексни автоматизане ларда тIа йиззача автоматически управленега а цул тIехьагIа трактор автоматически лехкарга а довла. Чоалхане дош да из, кьаестаде за эш. Сагота пIа эшаш йолча процессашта хIана - автоматизаци яьй оаха. царех цаI — трансмиссей управлени. Вож декхар — передачаш автоматически тIехьахьалха яхар. Из а хила болх ба. Из тоаллане хилар санах латт аьлча, кхыметтел опытни водителий массанза вIаштIехьдаргдац сухал тIехьхьалха йоаккхаргйола ха нисса къовстас. Из болх автоматаги «дIалургба» оаха. ТIаккха водителa доагIача даькъа дусаргдац акселератори педала новкъостала сухал ниисъелга мара. ХIаьта хана йIоахалла из проблема а къовстаергья.

Цхьайолча доазол дехьарча машиний маркийл, масала, «Массей Фергюссон», «Джон Дир», «Рено» ялaрел цхьан хьокхама — водителa йолча комфорта мара тIехьакхсаш яцар тха трактор, — йоах дIахо керттерча конструктора. — Вежарашка долча социалистически мохкашкарча сай коллегашца цхьана оаха лаьрхIар из кхоачамбоалар дIадаьккха ца Iеш, хIанзчул тIехьагIа 10—15 шу даьлча тракторий техникагара юрта боахамо дIадехаргдараш ма иккхра доле перспективни технико - экономически хьокхамашка кхача а.

СЭВ-а членаш долча мехкашта лаьрхIача белорусски тракторий вурийтта модификаце чулоацаргья, ма дарра аьлна, юртбоахама балдия ерригa комплекс, платаш дIадер, лаьтта ахар, культиваци яр. Царех пайда эца мегаргба хьу дIайоггIачен хьу кийчъечеи. сом гулбеча, сомийн кохсийн бешамашка лаьтта тоадеча хана. Массехк шу хьалха Москве вIашагIъеллар «совоски» оалаш йола трактораш кийчъяра модель чIоагIъяь йола координационни центр. Хургйолча машиний къаьст-къаьста уллаш механизмашн вежарашка долча мехкий проектировщикаша кийчъю. Масала, Волгарен Югославен инженераша механически гидромеханически трансмиссе уллаш кийчъергья. Чехословаке — передачий бортовой коробка, Венгре — балха сигнал прицепага дIатергйола тормозной кран.

ВIалла дукха ха йоацаш Минскерча тракторни завода полигоне перспективни моделашта лаьрхIача цеттара ьердача кабинана тоххамаш даьдаьннад. Керда кабина массе метте айхха вIашкаотташ я: е дом а, е гIум а чуялий цу чу. Цу цхьан ханна долла хIама вIаштIехьдаьккхад механизатор. Масала, Кубе, Ялайхача гIунача климате, в вай мехка мел чIоагIа шелал яле а, цхьатарра дикача хьал тIа хургволи хьал. Микроклимат хьаллоаттаю система Iалашъергья Чехословакерча специалисташа хьаьнча фрикционни конденсатора. Бытовой холодильникий хьисапе бу цар болх, цхьйбакъда, йIовхал укхаза инертни газо чуол. Шийна еззача тайпара температура ниисъе йиш я водителaга.

Чурча чегга дилача шийл хьалхагIа хиннарел дикка йоккхагIа я керда кабина (3 куб м.). БIарг лоиз оагIош цоаза совгIа шерьяй, хIанз вIалла хала а доацаш бIаргаго йиш я водителaга ерригa тааа тIехьаювзачей тIехьатувсачей начални болх. Кузова тIера хьельайбе йиш йолаш ба, цудухьа, нагахьа санна шийн безам бале, хийца гIерча «наIарах» арвала йиш я водителa.

Григорий КОЛОБОВ,
АПН корреспондент.

Специалиста хьехамаш

ЛЮЦЕРНА КХЕЯР—ПАЙДАНЕ ГIУЛАКХ

Укх шера вай республика колхозаши совхозаши ерригсоюзни фонде дIачудала дезаш я 3200 тонн кхиинагIа доаллаш люцерна фу. Хьалхашка латта декхар кхоачашдама тайна да из культура кхиара технологи шиш болаш кхоачашъярах. Цудухьа укх статья тIа керттерча даькъе фуна люцерна кхееча хIай йайка эца беза агроприемех дувцарга оаха.

Дуккхьал фуна лаьрхIа 5 эзар гектар совгIа люцерна дIдееташ я республика укх бIаьсти. Цу гIулакха хьакъоастадаьча кхашка лаьтта Iайна тIоадал соцахра маркхаш дика деза. Соакка гуратах минеральни удобренешца хьебидаь хиниадеше, укх бIаьсти хIара гектара тIа 2—2,5 центнер кхочийташ суперфосфати 1—1,5 центнер кхоачийташ калийни тухи ца тессача дардгац.

Оасар дара, лоархIаме да люцерна дIаелехьа гербицидаш тохар. Из болх чакхбоаккхаш пайда эца беза 75 процентах латтача «Эптам» яхача гербицидах. Из хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 3—4 килограмм кхачийта йоагIа. Из тох штангени опрыскивателаша. Цу препарато дуккагIа пайда лу тоххаше а во лаьтта кIал яхийтача. Цудухьа «Эптам» тоххаш лаьтта кIаля йохийташн деча балхашта юкъе хенага дилача йоакха юкъ йолийта йиш яц. Грозненски района «1 Май» колхозе соакка яьча опыто хьахьеклар цу гербицидо оасар цIендаь дIадоввккхага.

Фуна лаьрхIа кхею люцерна цхьатарра фу тоссаш а ца юш. МугIарашта юкъе 70 сантиметр юкъ а юташ, хIара гектара тIа 4—5 килограмм фу а кхоачийташ 2—3 сантиметр кIоарга дIае еза. ЛурчогIа Гудермесски района «Семеновод» яхача совхозе люцерна цу тайпара дIайийнача хIара гектара тIара чуийца фу, из культура цхьатарра дIайийнача чуийцачул 30 процент дукхагIа хилар. Цхьатарра фу тоссаш дIаювчул мугIарашта юкъе юкъ юташ люцерна дIаер пайданегIа хилара тешал деш я Краснодарски, Ставропольски крайшкарча, Ростовски областерча, Украина цхьацца йолча областашкарча боахамаша Iоаль опыт а.

ЛоархIаме да из культура дIаелехьен дIайийначул тIехьагIен лаьтта тIехьакьера кийсден кIаьгдукха тоIадар.

Люцерна тIа а ьыша цун мугIараш дикка белгалдаьначул тIехьагIа, царна юкъера лаьтта цападанкхара культиваци е йоагIа.

Нагахьа санна, шера лордаш йола оасар долаш кхай тIа моттиг нийслой, люцерно 3—4 лорд хийцачул тIехьагIа, хIара гектара тIа 5—6 килограмм кхоачийташ 2,4 ДМ аха гербицид тоха еза. Цо цIендаь дIадоаккхаргда оасар.

ХIанззалца минеральни удобренешца люцерна азднорика яь йовцача боакамашка ца хула сихагIа бе беза из болх. ХIара гектара тIа 1,5—2 центнер кхоачийташ нитроамофос тасса еза.

Оасар деш доккха новкъостал ду люцерна дIайийнача бIаьстан юкъе дезача дикхен чакхьаша урагIен нторагIен макха баккхаро. Из болх бе беза люцерна дегIаа йоалалаьа. Цу агротехнически балхо оасар доханарал совгIа, люцерна къонъю, цу культурел хьалха дегIаухача клеверах мукъадоах кхаш. Дисковни деза макхаш даьтача кхашка оасарах цIена а йолаш сихагIа листагIа дегIайсагIа люцерна.

Фуна лаьрхIа люцерна кхееча кхашка иштта из болх бу хIара шера Шелковской района «Путь к коммунизму» колхозе. Соакка деза макхаш даьхар из культура дIайийнача кхашка Гудермесски района «Терек», «Семеновод», Наурский района «Наурский» совхозашка.

БIаьстая юкъе садоахача хIамаитта дулъала СП метафоса 30 процентах латта суспензи тоха еза фуна лаьрхIа люцерна дIайийнача кхашка. Аьшцеца тохаш хIара гектара тIа 50—100 литр кхачийта еза, хIаьта штангени опрыскивателашка — 250—300 литр кхоачийташ.

Садоахна хIаиаш йоаяра тохаш йола молхаш дукха доахьаж доалаш я. Цудухьа уж тоха йиш яц уж люцерна дуккхьашиа доаьъьаь хьокхаргйолча кхашка.

Фуна лаьрхIа дIайийнача люцерна доал деш чакхйоахача агроприемашта юкъе лоадам боацаш я. ала йиш йолаш яц. Ерригаш а лоархIаме я. ЦаI чакх ца йоаккхаш йитача дикка лохбала мег хьувкъам. Из гIулакх дахкакхаба деза кхаш леладераша.

А. НИКИТИН,
А. БОКАЧ,
Нохч - ГIалгIай юрта боахама пачхахьалкхен опытни станце болхлой, юрта боахама Iилмай кандидаташ.

Болха минута мах бовзаш хилча...

Беррига мехка шерра хьалльаьлла «Сийле а хоастам а — къахьегарга хьежна» яхача девизагIа къахьегамен производственни дисциплина дIахо чIоагIъяра тIаьхьехаш бола болам дIаболабаьча Москверча хьалха латтача коллективий инициатива. КПСС XXVI съездо тIайтIача «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца болча юкъа а СССР экономически социальни дегIахьера кертерча «Доттамаш» тIа дIаяздаьд: «Производства хIара участке а хаза оша гIул лакхаш деча сфере а балха ханах бизааш хьыхьалагIен пайда ийбелга Iалашдолда». Иштта аьнна КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова а цу хьакъехьара дола парто съезда а КПСС ЦК Пленума а решенеша дIадехараш лерретIа кхоачашдар хIара коллектива лоархIаметIа дола декхар да тахан.

Промысла коллективо юкъарча болхлой собрание берригаш а чIоаггIа раьза а болаш хьаллеьдар москвичаша дIадоладаь гIулакх. Массехк шера къахьегама дисциплина толхаь цхьаккха а моттиг йоацача коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цIи лелаеш йолча тха коллективо гучадаьхар цу собрание ший балхацара кхоачамбоацараш. Иштта, ше къамаьл деш мехкадаьтта доахача оператора Г. С. Эсмурзиева аьлар, мехкадаьтта доаккхача бригадашна болх беш бола цхьабола болхлой хинал хьалха перерывагIа баха а тIехьагIо юхадаха а тIерца хул, хIаьта сарахьа, болх балалехьа 20—30 минут хьалха бытовка чу Iоххайше деш хIама а доацаш уж багIаш моттигаш а хул. ПерерывагIа вахе йоагIачул совгIа йоаккх 10—15 минути хинал хьолха балха тIара ваьнна 20—30 минути яккхар-м лоадам болаш хIама дац аьнна хеталуш ба цхьабараш, амма хIаране йоаю уж минуташ ерригача коллективо йоагIачарна дIатIатехача, из лоадам боаца хIама дац. Хьожаргда вай IуIрийна воаш леладеча гIулакхага. Берригаш а ханнахьа хьабоагIа балха, цхьабакъда болх дIа а ца болабеш, хабараш дувцаш лелаш дикка хан йоакх. Из бахьан долаш хIара болхлочо 30—40 минут балха ха йоаю дийнахьа. Из еций къахьегама овсарле лакхъяра резерв?

Шоаш къамаьлаш деш мехкадаьтта доаккхача операторашна новкъосташа Б. С. Плешакова, А. Е. Арчакова, Х. Х. Нанаева, Л. З. Фролова, кхычар кхийлар балха ха эсха йовеш хилар хьагойташ йола факташ.

Къахьегаш хьадер Iовш а хул, хIаьта балха хинах бааза а эффективно а пайда а ийбу берт тайнача, массане а болх дика беча коллективашка. Промысла мехкадаьтта доахача кхаь а бригаде хьанай бутт чакхбоалаш хIара болхлочо къахьегама юкъе доаца дакъа мел эффективни да къоастадеш йола бригадай соренаш. Болхлочо беш бола болх мастера хIара денна социалистически лэха экрана тIа дIаязбеш хилар, болхлоша шоаш болх лерттIа бар хIаранегара хьадехаш хилар Iалашду къахьегаме дакъа лацара коэффициент объективно оттае а из гIулакх нийса леладе а. ХIара болхлочун къахьегама иштта мах баро новкъостал ду тхона мехкадаьтта доаккхача бригада коллективе психологически упаццIена микроклимат оттае.

Иштта дийцар собране цкъаза сага мелла болх сихагIа а динагIа а бе гIертар вало и. знанеши опыти ца хилар бахьан долаш цул дага латтар кхоачашде вIаштIехьа доалаш ца хиларак а. Укхаза оарцагIбоах хьехамчаш. Масала, мехкадаьтта доахача оператора А. М. Шипшовас кIорда ца деш хьийхар къоначa болхлочоа - кхалсага Н. Хромовайна болх миштта бе беза къахьегама приемаш. Новкъоста А. И. Касиева Iомаву У. М. Хаутиев, новкъоста Л. З. Фролова хьех Д. Поповна. Керда балха баьхкараша шоаш тIагIертта къахьегар а хьехамчаша дииза новкъостал дар а бахьан долаш йиш хилар къоначa болхлой сиха професси карадерзе, хьалха лаьтта методаш Iомае, мехкадаьттахочун говза кIоаргагIа Iомша, цаьнаьа болхлой разрядаш лакхъе.

Полаш я балха ханах дикагIа, бизза пайда ийбара резерваш. Уж латт смежни профессеш Iомаярах. хIаравар ший новкъоста мехта дIа а этта болх бе довш хиларах. Из бахьан долаш кIезигагIа хул къахьегама процессе болх сецалуш, цхьаннега хьежаш багIа бозеш йола моттигаш нагахьа скина тIаьоацача новкъоста бе безаш бола болх шийна булургбале, балха хьавенаво ше бе беза цо бе безаш бола болх. Болхлошта шоашта а материально гIоIлелла да из. хIана аьлча шоллагIча професси баьча балхах доагIар тIатох алапена. Тха коллективе хIара алхагIа вола болхло ва шишша професси йолаши из бахьан долаш алапи дукхагIа йийдеш.

ХIара балха минута лорар, пунах хьакъхьалегIа пайда эшар дукхача дакъа производства ритм лерттIа хиларах, смежниий къахьегам нийса вIаштIехьабакхарах, материально - технически Iалашонах тайша да. Иштта, дукха балхаш ду мехкадаьттахоша мехкадаьтта Iо ца ахийтара, из ца доттара «къаьсина нефтепроводаш», задвижкаш хувц, сальникашта набивка ю. Цунца ихьан нийслу спайн клапанаш ца хилар бахьан долаш лаьттан кIал аргIанара ремонт еш кIоарта насос хьалъайча 0,8—1 кубометр мехкадаьтта Iодолаш моттигаш. Клапана царишаш ца хиларах — насосашта ремонт еча мастерсей хронически лалар да из — тоннаш хулаш дола мехкадаьтта Iоахийта дезаш хул тхо, тхоай территори мазутех а юзаш, цул тIехьагIа оахош бIехьа территори цIенъяра сов балхаш а деш.

Дикка балха ха йоаю мехкадаьттахоша кхоачамболлаш механизмаш специевни ца хилар бахьан долаш. Иштта, металлолом дIайохьийташ самосвалаш хьанкарга хьежаш латташ ць — кхоь сахьат балха ха йове езаш хул 4—5 саг. ЦIаккха а хинваш балха ди доалуча хана металлолом тIайотте самосвал хьайта моттиг. Тракторaш ца хилар е уж кIезига хилар бахьан долаш болх на беш ши сахьат а кхы совгIа а ха йове езаш хул слесарашремонтникаш. Тракторaш ца тоъарал совгIа, трактористаш бездан аре це буплаш моттигаш а хул. Масала, укх шера 18 февралe тракторист Маломужев менна вар балха аравьлча, хIаьта из бахьан ихе сахьате болх на беш лаьттар лаьттан цIал ремонт ю бригада.

Мехкадаьттахоашта эшараш лоаттадар иштта вIаштIехьадаьнна хилча зехьа дов бала хан кхом беш пайда ийбара мел хьегаш дола къаьсса хабар хул балха ха кхоара болхлой оарцагIбоацаш деш долча тIахьехамех.

Цудухьа ерригача къахьегама коллективашна хьинаре бе беза къахьегама дисциплина чIоагIъяра тIаберзабь бола болх. Из болх массанахьа а тIагIертта бар дIадех КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеша. Пятилетка заданеш кхоачаш а тIеаккхоачаш а яра дезар да халкъа боахама хIара участке, цун ерригача звеньяшна болх нийсача, боагIача боарамах лелаяра Iалашдар, дисциплина чIоагIъяр, «Балха ха лораеI» яха тIаьхьехам бац ца белийтар.

Я. БЕЛХАРОЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ мехкадаьттегаз йоккхача шоллагIча цеха начальник.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Социалистически Болгарера хоамаш

«ДОТТАГIАЛА БИОГРАФИ»

«Iилмен искусство» яхача софийски издательство кеча тоха кийчдаь «ДоттагIала биографи» яха сборник. Цхьана араяьнначa цу болгаро-советски изданех дувц болгарски редакце кулгалхочо профессора Веселин Хаджиниколова.

Массе тайпарча дешараштa лаьрхIа «ДоттагIала биографи» — «Iилмен искусство» («Прогресс» яхача московски издательствашца лах шу совгIа хана баьча балхах хьахийнар.

Боккъонца тоххаш гуйльа материал — документаш, беллетристика, поэзи. КIезига моттиг еннаяд иллюстрацешта — бе-бе а Iаьрика-кIай а бесаш долча сурташта, искусства произведенешта, цхьа ха... тIехьагIа иза беннaчeв дог тешадаьчей документашта. Деша дог доагIаш хIама довзаря чIоагIа лоархIамен да книжка.

«ДоттагIала биографи» тар ма лу дукхагIа хIамаш чулоацаш хилийта гIийртад тхо. Цкъи дикъа да цуи, хIаране чулоаш вай мехкаши халкъаш дегIаахара белталара юнь. Хьалхаьдар Болгарски пачхьалкхе хьальча хана дена хьадолалуш да. хIаьта тIехьардар БКП XII-ча съездацеи КПСС XXVI-ча съездацеи чакхдовл.

Сборникана юкъедахача болгарски советски архивашкарен музейшкарен хьаийцача документий тоъал доккха дакъа дешараштa довзаш дац. Оаха лийрхIар тар ма лу дукхагIа информаши лулга дар. Аннотацеш дийза йертайоазош а долаш юкъеденад документаш, автораша йоаш... дукхIаоахкаша материал.

Книжка вIашагIдоллаш болх баьб шии мехка историкаша, литератораша, архивий музейи болхлоша.

(София-пресс — АПН).

«ФОРДА ЦЕЛИНА» КАРАЕРЗАЯР

Варненски округа Шкорпиловцы лахча болгарски юртара гаьна йоацаш берда тIара Iаьржача форда чу гIолла гIа баха йоалений эстакада эттара хьалхара опораш. Эстакада кIоахал цхьан хана 235 метрга кхоачаргда, тIаккха болгарски форда йисти шельфови зонен тохкарашта ший тайпара трамплин а хинна дIаоттарьл из.

Форда тохкамийн океанологеи Варненски Института болхлоша укх тIехьарча шерашка уйла дукхагIа тIайохийт халкъа боахама гIулакхашта пайда эца дагахьа Iаьрка форд Iомабара.

— ХIана безам дукхагIа ба дуней океана ресурсашна, — йоах института директора Здравко Белберова. — Цун шельфо лу хIана дуней тIа доаккхача дерригача мехкдаьттахи газахи ткъо процент, хIаьта никела, кобальта, цIаста, вольфрама, титана, кхыча металлий запасашка дилалча лаьттал дикка тIех ба из.

Вай мехка чакхйоаккхаш и керттера зеншаш форден атмосфери физикей динамикей, форда хими, форда буха геоморфологи геологии, берда йистапарча зона гидродинамика, форда гIирсаш. хина Iаллхара тохкамаш а океанографически прибораш а йолаш йола «Iаьрика форд — болгарски берда йист» яха тохкамий комплексни програма. Дукхалча проблемашка мах баь варгаоаш доккха новкъостал ду тхона советски Iилмахоша - океанологаша.

ХIанзале а практикана юкъейнхьай форда гIирсаш хьалдарах, чкъаьрий дахарах, геологех, кхаш леларахи курорташ яхарахи йолаш Iилмай рекомендацеш. Соакха тохкамаш дика чакхдаьлар институте кийчъаьча методаштей 165 метр кIоарга хи чу вахача саго беча балха лаьрхIача гIирсаштей даь тохкамаш. «Форда целина» дIахо караерзаеш я.

Евгений ВОРОБЬЕВ,
АПН соб. корр.

София.

ДАЬЙ-НОАНОЙ УНИВЕРСИТЕТАШ

Даьшта - ноаноашта лаьрхIа университет я Видина яхача болгарски городе. Йиъ факультет я цуи — деша дика хилале, юххьанцара, юкъера, лакхера. Шоай бера ханага хьежна йолча царех цхьанне чу деша дIачуотта йиш я даьн наьнеи, тIаьккха, воI е йоI ондаьлярга кхьачка воккхан чу хьалчудовл. ХIара факультете дешаш йоаккха ха — ши шу. Бетта цкъа ваха вела лекце балха тIера а вувлаш.

Деша мел багIараштa мехтара аьлча, университетера занятеш чIоагIа белам гIаболаши — хIаьта дукха а лоархIамегIдар — боккха пайда луши я. ХIара заняти дIайолалуш педагогически дешаш къестаду. Шийша дIахьача материала обзор ю. Лекцеш еш педагогика, психологе, медицина даьккерча специалисташ — К. Охридске цIерагIча Софийски университета профессорашеи преподавателашеи, Iилма-тохкама институтий болхлоша.

Даьша - ноанош бе-баьха ца хеташ ютаргаьц берашта нраоственни, эстетически, къахьегама кхетам луча дезало лоаца дакъа, нохалашта юкъерча гIулакхий психологи, даь е наьна авторитет личности, бIуболийтарен дог тешадарели методаш, медицински тематика сапна йола темаш.

Кхуыш довгIача ноахала образовании яларен кхетам баларен проблемаш къорастаара общественность тIайтзаеш хилча аьттув болаш кораьль форма сапна чIоагIъена дIаьттей Видинеро университет. Цо новкъостал даьд школьни родительски комитетий болх нийсагIча навкъа тIа баькха лелабе.

Раиса АНДРЕЕВА,
болгарски журналистка.
(София-пресс — АПН).

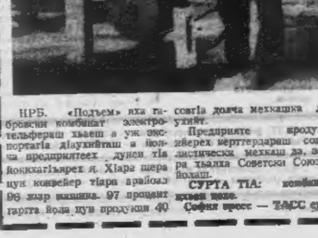

НРБ. «Подъем» яха габровски комбинат электротельфераш хьаеш а уж экспортагIа дIаухийташ а йолча предприятеех дуней тIа йоккхагIъярех я. ХIара шера цун конвейер тIара арайоал 96 эзар машина. 97 процент гаргга йола цун продукци 40 совгIа долча мехкашка дIаухийт.

Предприятеш продукци йиерех керттердараш социалистически мехкаш да, эттара хьалха Советски Союз а йолаш.

СУРТА ТIА: комбината цхьан цехе.

София пресс — ТАСС сурт.

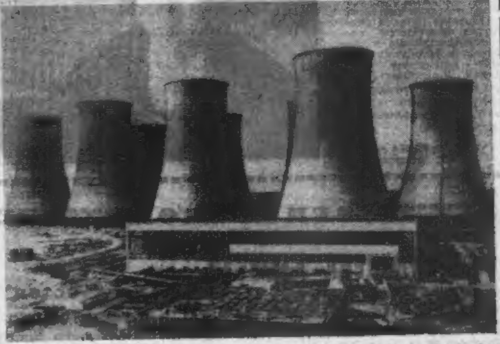

ЧССР. Сихха дегIайоагIа Чехословаке атомни энергетика. Правительства программага хьежна мехка дукхагIа хьаеш йола ерригa электроэнерги дукхагIча даькъе атомни электростанцеш хьалъяра чотагIа Iалаще лаьрхIа да. Уж хьалъеш я СЭВ членаш долча мехкий экономически интеграце комплексни программа доазошна СССР-ца ейхха цхьана гIулакхаш а деладеш. Ясловске-Богунице болх беш йолча эггара хьалхарча чехословацки АЭС хьахьокх республика энергетически бази дегIайоалара нийсагIа бола никъ из хилар. Укх шера цо хьаергьа 5 миллиард киловатт-сахьат совгIа электроэнерги.

СУРТА ТIА: Ясловске-Богунице атомни электростанци.

ЧТК—ТАСС сурт.

«ЭШАШ ЯЦ»! — АМЕРИКАНСКИ РАКЕТАШ

«МАШАР ЧIОАГIА ХИЛА ЙИШ ЯЦ ЮКЪЕ ТЕШАМ БЕЦЕ»

Араьхьарча политике мачагIа никъ лоацарга ца довш я Норвеги. Хьалхара бутт бац мехка Европерча ядерни герза хьакъекъа. НАТО член йола Норвеги доккхарийла я е нц американски керда евроракеташ оттаергIола моттигаш кийчъяра ахча хьожале, сийлахь-йоккхийча державай ядерни арсеналаш хьа ца еш соцаяра. Европа къулбаседехьа, континента юкъеттиге, кхыча районашка ядерни герза доаца зонаш хьаяра дешай даькъе къилакъовсамаш летта. БIаьсти чакхъяргъя кхаь йоккхача политически парте съездаш — Норвежски болхлой парте, Центра парте, Христианско-халкъа парте. Керттера моттиг лоацаргъя цига тIема политически дешаша.

Одд Ван хIана Норвеге латтача дебаташта юкъе эггара хьаннарегIа дакъа лоацаш барех цаI ва. Цун тайпан цIи дилла хул газета оагIош тIа. Ше беш бола Норвеге транспортни болхлой профсоюза председателa заместителa бола тарбу цо «Эшаш дац» — американски герза» яхача организаце ... беча боахама. Цу организаце правлене членалла хержав из норвежски машар хьаллоацараша.

— «Эшаш дац — атомни герзI» оалаш бола болам хьаиннаб 1979 шу чакхдоалаш, хIаьта дIахорча шерашка из сихха дегIабара бахьан да, — дувц Одд Бака. — дукха дукхагIа бола баха вах ядерни тIема кхерам боьоцца хьатIаэтта хилар кхетаде болабалар. Дуккьала тIехьарча кхаь-диъ шера гуш да вайна хьалха бокканча политикашнеха тIема гIулакхаш тIарча нахаген мара кхоачаш дац аьнна хеташ хинача тIема хьакъехьарча дешаша хIана вIалла вIашитара йоцца професси а политически уйлаш а йолаш болча наьха терпам чIоагIа тIаувзаш хилар. Нах кхетаде баьннаб, дуне бух боацача ядерни шуьна йистте дIатIаэтта хилар а Iаьдала керте латтараш из ца хара Iоадала хила йиш мачий аьнна дIахо бака йиш йоацаш хилар а. Из иштта хилар дика хьахьокх политически дешаш хьаькъалагIа къестадара метта, бIаргаш а дувзадаь, Вашингтона тIехьа «цIерала а хила в» эккха кийча йолаш ше хилар тха правительства хьагойтaш хиларо. ТIаккха Рейгана администраци хьаькъалагIа хIама дергдолаш ца хилар дувца дезаш а ма дац.

Одд Бака яхачоа тIатохаргда аз: натовски Норвеге гаргтара эс йиш йолаш я. хьагучох, — башха дукха а дац иштта мехкаш. КIайча дIен, американски тIема оагIорахьа къам союзникашта тIалоаттабарах цо еш йола кеттIорталлеш. Иштта, дукха ха йоацаш мехка эггара бокхагIа бола политически низ болча Норвежски болхлой парте кулгал деча организаци могадаьд ядерни герза дергига тайпаш хIанзарча боарамал сов ца доахаш гIорадайтар. Малхбузен Европе кертда американски ракеташ оттаяра еш йола кийчо соцаяр, ядерни герза деш дола тохкамаш диза соцадар, Женево оча гаьна дахара низ юкъера болча герза хьакъехьарча советско - американски переговорашка цу тайпана дакъе соглашени яр. Норвеге океана дехьарча союзника ма яхара хилавзар из, цудухьа, цо цIамхаро тIаьхьенха пIелг бIарга а байна. Норвеге американцашта хьесталуш йолча буржуазни прессо ший берриге низ духьала баьккхар болхлой партена, из чIоагIа бехке а еш. Цхьабакъда массехк дашаьнча гIолла шер-шера хулча НРП областной организаце Тромса областе делегаташа къамаьлаш дир парте кулгалхой позаци хьаллоацаш. Конференце къамаьл дайча НРП председателa, Норвеге премьер - министр хиннача Гру Харлем Брундтланд женевски переговорашта прогресс яра цо хайра хIама деш ца хиларагIа вашингтонски администрацена критика а йир. хIаьта Малхбузе тIа а хьийхар цо 1982 шера 21 декабре Ю. В. Андропова даьча къамаьла чуйоагIача советски инициативанта ... Реакци дукха гаьзар: Ослорча США посольства аравьккхар г-жас Брундтланда даь къамаьл «президента шийна духьала дерзадаь хIама» а «альянса (в. а. НАТО-ИВ) член лоархIача хIара-м кхеразмленна за деш а» я аьнна йола заявлени. Норвежски общественноста лаьрхIар цу заявленех суверении пачхьалкхех чурча гIулакхашта юкъе гIертар санна хIама. Американски посола Марк Эванс Аустадена цIавкха а дагадехийтар. Норвеги США вассал ца хилар.

Норвеге хIана ер йолча дебаташта раьза боацаш бола американцаш демонстративно тугаш бац царна юкъе дакъа лаца. «Эшаш дац — атомни герзI» яхача организаце шоаш мероприятеш чакхдоалаш бех Осло бол беш бола СССР а США а викалаш дискуссена юкъе дакъа лаца. ХIаьта нагахьа санна советски викалаш дакъа а раьза хуле, американцаш хьадвиза отказ деш хул шига бохи. ХIаьта цул тIехьагIа «Верденс ганг» яхача бульварни газето арайоах цар шоаьна дIатела «цуча болхаш» йола материалаш — советски дипломаташ тIема духьаларча организацешта юкъе ухала, уж советски политикина тIаерзара яхаш.

КIезига пайда бе Вашингтона официальни вакал цхьа наьха гIулакха воагIаш сина иаттахьа дискуссена юкъе дакъа лаца ваpах бовлаш бар а. Укх мугIарий автор хилар цкъа советски шии дипломаташа цхьан Ослорча лаккхерча журналистски школе дешаш бараца къамаьл деча дакъа лоацаш. Цу дийнахьа хиннабар тха хьаьший уж тема — тIема разрядиеи герза дIадаккхари — юкъа баха США посольстве. Американцаш цар лахачох, башха довш хиина бацар норвежцашта хетар фуд ха, уж раьза бацар дерригa къайле йоацаш, долча бесса дувца е, цар дувцар дукхаза дийр — рейгановски «нулевой вариант», лаьттарча ракетий къаьстта лоархIам и. кх. дI. Кхетадеш да, цу тайпарча дискуссеша цхьанне позици шоллагIчо кхетаяра а. вIаши юкъера тешам чIоагIбара а кIезига гIо деш хилар.

Одд Банаца къамаьл деш, аз хьоайир тешама хьакъехьара тема. Цо а цунца цхьан бIаьш болча норвежцаша а дика кхетаду халкъашта юкъе тешам хилар шин лоархIаме да.

— Юкъе тешам беце хила йиш яц тешшаме бола машар, — аьлар соца къамаьл дайчо. — Эггара увларагIдар, вешта аьлча ядерни тIом, хьа йиш я аьхха аьха хIама хул. Малхбузенхен Малхбоалехнея юкъе лелача гIулакхий кIайле а, хIаьта иштта уж халкъаш машаре цхьанe дахарен цар вIаши лоладеча гIулакхийн кIайле а хина тешам дIаотте. Халкъаша цхьане дувцар шоллагIчо кхетадарга бодача новкъа искусственни духьаленаш уттаеш болча политически деятелаша боккха бехктохкам эц шоашта дIатIа.

Профсоюзни деятель вола со, — дIахо дувц Одд Бака, — могадеш ва Малхбоалерен Малхбузерен нах шоайла шерра бувзамаш долаш хилар. цу дакъе профсоюзни хувцамий гома чу а. Тха транспортни болхлой профсоюза вакалаш массехк хиннаб социалистически мехкашкара шоай коллегаш бола баха, хIаьта Норвеге хьа а нхай социалистически мехкий делегацеш. Эггара дукхагIа нах чубоагIаш йола организацеш я профсоюзаш, хIаьта цар йиш я халкъашта юкъерча тешамен цар вIашии уйлаш кхетаярен гIулакха юкъе доккха дакъа лаца.

Иван ВАРАНИКАС,
АПН соб. корр.

Осло.

ГIулакха Iаткъачоа никъ бехк

«Октябрьнефть» НГДУ халкъа тIаьхьожамхоша дукха балхаш ду мехкдаьттахой болх лерттIа дIа ца бохийташ дола кхоачамбоацараш цIендаь дIадахара. Укхаза шоай декхараш цIена кхоачашдеш я Чекмазов Николай Константиновича кулгалдеча халкъа тIахьожама керттерча группан 90 тIахьожамхо юкъевоагIаш йола нийс цехови группайн коллективаш. Из боккха низ ба. Цар сийрда бIарг ца кхоачаш цхьаккха участок йисац мехкдаьтти газ йоахача управлене. Шоаш оттаьча планага хьежна рейдаш ю халкъа тIахьожама группаша комсомольски прожектораша цхьана. Цар гучабоах къахьегамен производственни дисциплина телхаераш, пайда эцанза йола тоонаш. Царга хьажара оарцагIбоах НГДУ а цунна чуйоагIача цехий а кулгалхой.

Дукха хе йоацаш керттерча группа тIахьожамхой хьежар НГДУ хьаккхьча оборудовани дIаоттаь мишта латт. Буров Александр Михайловича керте латтача скважинашта капитальни лаьттацкIелей ремонт еча цехе тIа кхоале а йоацаш тIаьлача дIаоттаь, мукхьюаш латташ йола оборудовани гучаьлар халкъа тIахьожамхошта. Цох лаьца сиха хоам бир кулгалхошка. Цу даькъе де доагIаш дар дайзар цеха начальника. ТIаккха халкъа тIахьожамхоша из дош «Октябрьнефть» НГДУ кулгалхошна а кхачийта бехктохаме оьзийтар Александр Михайлович. Цул тIехьагIа ше оттае йоагIIача, нийс а яь, дIаоттайир цехера мехкдаьтта оборудовани.

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум хиннечул тIехьагIа болхлой тIехьабувлаш балха хьаахара бахьанаш техкад халкъа тIахьожамхоша. Керттерча даькъе мехкдаьттахой хиннахьа балха хьа ца кхачара бехке хилар Грозненча ПАП-2 водителаш. Оттаьча договорага хьежна графиках лелац автобоахамо НГДУ-на тIачIоагIъяь йола автобусаш. Цудухьа шоай вахте дIабаха йиш йоацаш бус мехкдаьттахой, хIаьта смене лаьтта вожаш шоллагIча смене къахьегара юхасеца безаш хул. Халкъа тIахьожамхоша из гIулакх техкачул тIехьагIа керттерча группа кулгалхо Чекмазов Николай Константинович «Октябрьнефть» НГДУ парткома секретарь Завьялов Михаил Леонидович транспорто во болх бара бахьанаш тахка баха хилар ПАП-2 кулгалхой болча. Оттаьча графиках мехкдаьттахошта йола автобусаш леларгхиларах автобоахама кулгалхоша дош делар. Укх тIеххьарча хана йоагIIача бесса лел автобусаш, хIаьта болхлой а балха хьакхача тIехьабисац.

Халкъа тIахьожамхоша беча балхах производствана боккха пайда боалаш хиларах дола кхы дукха а масалаш доаладе йиш я. Укх Iана замалахьа мехкдаьттахой цIеношка йIовхал луча сета болх мишта бу хьежар цеховии группай халкъа тIахьожамхой. Царна гучадаьлар ухааза дукха кхоачамбоацараш хилар. ВоагIIача боарамагIа болх беш яцар котельни, паропроводаш еха хиларах феца дIа а ухаш йовш яр Iи, цкъа пайда ийцача Iанарах шоллагIа пайда ийбацар. Уж гIулакхаш сиха коммунальникаш оарцагIа а баьхьа тоадайтар. Зехьа фец дIаухаш йовц хIама Iи. Мехкдаьттахой бахача цIеношка йIайхагIа я. НГДУ хьа а кхаьча дIа ца оттаеш латта оборудовани мелий хьежар. Цига нийсденна кхоачамбоацараш а дIадахийтар. ХIара бетта рейдаш ю халкъа тIахьожамхоша доагора - энергетически ресурсеех мишта пайда ийбу хьожаш. Нагахьа санна уж кхо ца еш дIаухийташ моттигаш нийслой, цу гIулакха оарцагIбоах цар берригa болхлойн специалисташ.

Дукха ха йоацаш Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене халкъа тIахьожама комитета заданех «Октябрьнефть» НГДУ халкъа тIахьожамхой хьежар шоай ОРС-а тикаша беча балхага. Витрине хьа а ца оттадеш, прилавка кIалара дохкаш дола дукха товараш гучадаьхар. Цу гIулакха бехке болча продовецашта цIенхаштта бехк байтар.

Иштта мехкдаьттахой балха тIа Iаткъаш, вай вахаре товш доаца гIулакхаш ца хилийтара шоай низ кхоачар ду «Октябрьнефть» НГДУ халкъа тIахьожамхоша. Белгалъяьнна дика къахьегаш я укхаза Зыкина Лидия Ивановнаи Махамаев Магомед Дадаевича керте латташ йола цехови халкъа тIахьожама группай коллективаш. Шоашта цу юкъарча балха тIа дехна декхараш массаза а цIена кхоачашдечарех ба халкъа тIахьожамхой Абуталипов Фаип Фаатович, Бельтоев Майрбек Герсултанович, Агабаян Сергей Агасиевич, кхы дукха бараш. Шоашта халкъа тIахьожама группаша тIадилла гIулакх цар къоаста ца деш цхьа моттиг нийсъеншац.

Б. КОСТОЕВ.

1983 шу академика П. Я. Кочинас (сурта тІа) белгалдаьд механикана йолча математика приложенешта хазадаь книжка язде воелаларца.

Дукха итт шераш да гІоралланна йола ІилмахО Социалистически Къахьегама Турпал П. Я. Кочина, математически расчетех пайда а эцаш, механика тайп-тайпарча доакъошна фундаментальни тохкамаш деш йола.

ТІехьарча шерашка литературни произведенеш язъе а йолленай из. Цо яздаьд гІоръавнна йолча эрсий кхалсагах - математиках дола «Софья Ковалевская», цІи хеза волча советски Іилмахо-чох-механиках дола «Николай Евграфьевич Кочин» яха книжкаш.

О. КУЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Саги закони

СПЕКУЛЯНЦЕЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБАР—ХІАРАНЕ ДЕКХАР

ТІехьарчи хана хоануш тоаденнад наьха вахар, цар торонаш. Цудухьа бе-бе товараш а дукхагІа дІанйду. Цунга хьежжа пачхахьалкхено де эшар ду наха чІоагІа хоатташ дола товараш арахецара, уж массе метте эшшача боарамах дІадахьийтара. Мах беча предприятешка белгалдаьккхад цхьан сагага шийн нормах мара товараш дІа ца хецар. Цу гІулакхо Іалашду наьха хьашташ дикагІа кхоачашделга.

Цхьабакъда, массанахьа иштта латтац из гІуланх. Цхьаболча торгови болхлошка къайлаюах тика чу дена керда товараш. Из бахьан долаш нийслу царех цхьадераш тоъаш доацилга. ХІаьта цох пайда эц базархоша.

Административни органий балхахоша, бахьча наьха новкъостал ца, лоархІаме болх бу базархой никъ бехкар духьа. Уж нахалбоах, уж балха болча къахьегама коллектившка дувц цар леладу сий доаца гІуланхаш, бехктокхаме оз, тІаккха цхьабараштa халкъа судо ха тох.

БазарЪерий гІуланхех чІоагІа зулам довл. Наьха хьакъ дуаш атта бахе гІерт уж. Амма юххера а хила дезар хул царна а.

Цхьаннахьа балха йоацача Шаптукаева Хадиата лаьрхІер шийна базарца пайда бе. Грознерча тикашкара цо ийцар кхалиаьха кога гІирс, кхыйола хІамаш. ТІаккха базар тІа йихьай уж. Ше 30 сомах ийна полусапожкаш ехкай 110 сомах, тумаш телаш ийдаь халаташ 25 сомах дехкад. Шаптукаева гІулакх бухсецаш милице кхаьчар.

Цул а тІехьайннаар Тибаева Бирлаьнт. Бус болх а беш (из ха тІа яр) дийнахьа нах а Іехабеш иха лаьрхІадар цо. Цудухьа Калинина поселке базархой гуллуча хулар из хІамаш йохкаш. МаІача наьха 53 сом деха туфлеш цо йохкар 200 сомах. Амма базар дукха гьена яланзар. Тибаева а халкъа суде шийн гІанда тІа хайра. Цо бихьха никъ бихьар Грозненски сельски РСУ штукатура-маляра Исаева Амминатас, Грозненски монтажни участка инженера Ходжанова Еленас. Шортта товараш лахьаш цІаера Москвера Іісаевa, тІаккха уж Грозне доха йолаелар шоза дукхагІа мах а бехаш. Шийна дикка пайда бе лерхІаш хинна на а суда хьалхашна жоп дала дезаш хилар.

Катехха Ленинграде а иха, юхаерa цхьаннахьа балха йоаца Шамилева Аминат. Цигара цо бера дикагІа бола когаш гІирс. Грозне бахача нахага Іалаьмате хоза тоаргйолга а лаьрхІа ше ена туфлеш йохка араьлар из. Бакъда, цо царех дийха маьхаш грозненций йоакхо еш дацар, царна водж тохаш дар. Цудухьа иштта «дика» саг грозненцашта гаьнаваьнкхача бакъахьа долга лаьрхІар халкъа судо. Шийн дешархошта гойта во масал мара доацандаь царех къоастайр Харачоевски юкъерча школа хьехархо хинна Лабазанова Зайнап. ХІана аьлча товараш Москве хьа я ийдеш укхаза вахагара сов ахчаш а доахаш юхадохкар советски хьехархочуна товш гІуланх дац.

ТІехьарча хана барзкъаш, туфлеш ехна Іаш базархой. Тахан йохка баьннеб машиний латхалаш, художественни литература, дулх, корта бохо маларaш. Иштта, базара Краснодарера автозапчасташ яхьаш вера Аргунски бытовой предприятей комбината слесарь Денкев Разабек. Цул товзагІа хилар Анисимова цІерагІча НГНИЗ слесарь Шакризиров Юнг. Из цхьаннахьа вахханзар. ЦІагІа ваггІаше а Посылторге гІолла хьалитар машиний латхалаш. ТІаккха царех базар е веллар. 25 кепит доакхха зажиганс свечаш юхадохкар сомах. Бакъда, цуи базар а гаьнаяллитанзар. Иштта бийхнар, «Терек» яхача фирме отделочица йолча Джамбулатова Ларисас хьалаьца никъ а. Из а яр автозапчастеш юхайохкарна шийна пайда бе безам болаш.

ЧІоагІа тІера вар нюкнашта Чечен-ауле вахаЭмзиев Руслан. Бакъда, уж деша-м дукха сагота вацар, сагота вар уж дохкарца шийна ма могга совдон хІама якхара. Цудухьа лаьцар из А. Дюма книгаш юхадохкаш воалаш. Эмзиев бехктокхаме озав.

ДоагтІа тІаьар даьд базар арах; дулхах — Союзпечата уборщицана Шуаипова Сапията, чхьагІарах — пенсионеркана Гордиенко Анийна.

Базархошца хаддаьлен мел ца болийташ къовсам лоаттабе беза. ХІана аьлча царгара зулам доал хьаьнала къахьегача наха, пачхахьалкхена. Амма цу къопсамах хьахур хила ма доаггІара хургдац, нагахьа санна берриге граждашаш административни органашта гІо деш ца хуле, цІагІа, ара, болх беча базар еш бараш хьегучабахара, уж бехктокхаме озара вай оарцагІ ца доале.

М. ДАХКИЛЬГОВ,
Ленински РОВД ОБХСС начальник.

Наха новкъостал де хийча ва

1980 шера дешз Кердача Алды участкови инспектор ва милице лейтенант Чужаев Шамсудин. Атта дацар юххьанца болх бе, нах бовзацар, саг вацар дагавала, гІо де. Цудухьа эггара хьалха нахаца бувзам оттабе лаьрхІар цо. Из дарах кастта пайда а баьлар. Эппар волча шоай цхьаьца хатаараш, бахьаш ах бьлар нах. Цох нах тийшалга белгало яр из. Цудухьа царна пайдане хургболча тайпара оттабе гІертар Шамсудин шийн болх. Цар хьишташ, дІадехараш цІаьхха а іерил ца деш дитанзар.

Дукха ца хилаь хилар цун М. Мамаевца, А. Хатуевца, З. Борщиговца. Уж массайтaза байнабар балха хана корта бохо маларaш мелаш беха. Чужаевца къамаьл хиннача тІехьагІа цар кхетадир шоаш хьалаьнар харцахьа никъ болга. Тахан царех деккха гІалат дац. ХІаьта К. Хамидовца, В. Юсуповца дийшачох хІома хиланзар. Уж малара тІехьара баргболаш бацар. Цудухьа Чужаева ваьхаташ кийтдаь дарбан - къахьегама профилакторе дІабехийтар уж. Из дииза даргдоацаш дар.

Хала ба Шамсудина болх. Тахан а нийслу зулам ду нах. Соахка 47 саго новсарол леладаьд, уж административни бехктокхаме эзаб. Гучабаьхаб цхьаннахьа балха боацараш. Царех Х. Ибрагимов, І. Устарханов, М. Мукулов балха оттабаьб.

Цхьан бус участкови волча хоам бера: Хоперсал яхача улицагІа Р. Наиаевна урс техад. Дукха дийцанзар зуламхо кортамукъа. Шн сахьат даьалехьа хьилаьнар. Из хиливар Х. Эскерханов.

Наьха хьашташ кхочашдар, царна гІо дар, эшшача метте сарцагІаьлар уж шийн керттера декхараш дика кхоачашду лейтенанта Чужаева. Из бахьан долаш наха лоархІ из, сий ду. Цар кхетаду хало тІаьттача дийнахьа из царна шийн ню. хьинар ца кходеш гІо де воагІаргвола.

Ф. МИХАЙЛОВ.

Ший вахар кходанзар

Из хилар 1973 шера 2 декабре. Мангышлакски областа Ново - Узенск яхача городерча чурча гІулакхий отдела милиционера Мальсагов Назира, «Октябрь» кинотеатра юхе гІолла дІаводаш дийра нах совца а бе царга гІелал яхьаш, кхерам тІатуьсаш вола хулиган. Из тевелар Мальсагов. Цох хІама хиланзар. Пхеэза урс техор цо милиционера. Бакъда, хІаьта а Назира дІавахийтанзар на.

Зулмхочо наьха човнсх Мальсагов тІехьагІа велар.

Дукха хе яц Назир иштта денал гойташ веларах. НГІАССР чурча гІулакхий министерстве хайна. Соахкара цу чакхдоалаш бера из хоам. Цун дезал Ново-Узенскера цІа а бахкха, хІанз Назране бахаш ба. Сесаг Зина школе хьехархо я, кІаьнк, йиІиг деша бахагІа. ТІехдикка дешаш а-ба.

Касттадуш царцига баха хилар Назрановски РОВД болхлой. Милиционера дас Юсвапа, Заиас дийцар Назира вахарах.

— «Цун вахар тхона доладахара сал да — аьлар Назрановски РОВД начальника заместителна З. С. Даскиева — из массе хана вахаргa тха дехьалка».

Цун дезалца Іадина юадаш НГІАССР МВД йоккхагІа волча инспектора А. А. Бибиковас дІаелар пенсена дІагІадоагІаш болча зоар сома йола-чеха.

Я. АМАЕВ,
НГІАССР МВД политотдела инспектор.

БОКЪО ЙОАЦАШ ГЕРЗ ЛЕЛАДАРАХ

Советски пачхахьалкхене Іаьдала бокъонаца мара леладе йиш яц герз. Иштта оттадьча гІулакхо Іалашъю наьха кхерамале, гІо ду герз зуламхой бе ца кхачийтара, берашта кІал ца дисийтара.

Бокъо йоацаш из леладьчоа, цІагІа уллаьдачоа, ийцачоа, дехкачоа халкъа судо чуваллa ха тох. Из ха 5 шерага кхаччалца тоха йиш йолаш я. Доала герз лоархІ тепчаш, карабинаш, топаш, хир даьккха юхь йола чарахьий топаш, малокалиберни спортивни топаш, кхы тайпара йоалаш йола устройствaш. ХІаьта шаьра юхь йола чарахьий топаш цІагІа леладарах уголовни бехктокхаме озац, бакъда уж юхь тийдоацъяьрашта РСФСР УК 218 ст. І даьнъе дІадеххача йайдара чуваллa ха тох. Судо теркал дац гера фабрике е ше хьадаь хилар. Шоазе а бехктокхаме оз.

Мишта кхетаде деза герз леладар? Из да герз шийн дегІаца хилар. ТІаккха хьулалар — из цІагІа, коа, беша герз дІадиллa алар да. Цу тІа доагІаш да кхычо хьо волча хьадена герз лочкъадар а.

Законо уголовни бехктокхамах мукъавоалийта ший лоІамах Іаьдалга герз дІаденнa саг, тІаккха из молдагІча пачхахьалкхен органата дІаделча бе а дац.

Вай республике кІезига яц граждански, шоаш хьа а кхухьаш, герз Іаьдалга хьалийна моттигаш.

Сунженски района Нестеровскал яхача станицера Д. Алтемиров лелаеш вар фромер «Лилипут» марках йола тепча. Цун юртахочун, Радужное яхача юрта вахача Т. Евлоева цІагІара корайир малокалиберни топи 45 патрони. Грозненски раионера М. Нургалиева шийн цІагІа хьулаьйир обрез, хІаьта У. Темирсултанов сов дукха оарца. Грозне гІолла лелаш а къастацар ший обрезаца. Сунженски Заводскойн халкъа судаша чубаькха техар царна.

М. БЕЛХОРОЕВ,
НГІАССР прокуратура отдела прокурор.

ТХОНА ГІО ДЕ ДЕЗА

Физически культурев спорти дІахо а шерагІа йоалрикяра хьакъехьара» болча, 1981 шера КПСС ЦК, СССР Министрий Совета тІаийнача сецало дикка гІо дар наха юкъе физкультурно - пардбана болх дикка дегІабоалабеча даькъе. Из зе йиш йолаш да тха Назрановски районе а. Цун дола тешал да тха физкультурникаш ух тІехьарча хана дукхагІа хилар, дукхагІа ба спорта разрядаш йола нах, спорта мастерала кандидаташ. Бакъда, дикачоа нийсса белгалдаха дешаш да кхоачамбоацараш а. уж тха кІезига а дац. Цу гІулакхо дикка новкъарле ю наха юкъе физкультурах, спортах бола болх шерра боаржабара. Масала, районе йоакхо ял физкультура наха юкъе йоаржаяр дегІанхуьлара. цхьаьолча физкультура коллективаша терказ тІабахийташ къахьегамхой укацІено чІоагІъяра. шар дезал физкультурно - уахацІенон балха кхьесцара. Цу тайпара болх во дІахьорех а производствени физкультура коллективаш. Цар кулгалхоша шийн халнахьа дІаяла тигаш «Урожай» яхача районни ДСО членски взносаш. цу гІулакхо а дикка новкъарло ю юрташца бахеча наха юкъе дешара спортивни болх дІабахьара. ХІана аьлча. цу взносех тийша да юрташка из болх тоабар.

Къаьстта а боккха лоархІам болча гІулакхех да эскаре тІабеза ха кхаче а ха кхача а бола кагирхой эскаре гІулакх де кийчбар. ГТО комплекса норматив дІаялар. Эскаре бах беза кагирхой эггара хьалха Іомабе беза топ кхосса, из да юкхьанцарча тІема кийчон лоархІамех дола дакъа. Бакъда, Назрановски районе кагирхой топ кхосса Іомабе хьалаш дац. Массехк шу даьннал районе топ кхосса Іаш йола тир яц яхаш дувца. Дувне а гІулакх хулаш дац цох. Иштта, йоацаш я районни стадион.

Карарча хена районе я 18 баскетбольни. 23 волейбольни. 13 футбольни майдаш. 16 спортивни зал. Бакъда, из райоерча школай спортивни база я, цудухьа цох пайда эзараш дешархой ба. Физкультурно - массови болх бахьа боаттІача тайпара дІабахьара кхоачам болаш яц из база. Сел тІехлаьнна хьалаш хьа ца кхолле а, районни стадион, топ кхосса тир хьаяра дешиш айдиче а. ма хулла сихагІа уж хьайича а бакъахьа дар. Бакъда, хІанцалца санна мара цу гІулакха терко ца йоІ, уж халахьа хьаергьа ала хала да.

Районни стадион хьае йолалыр массехк шу хьадха. Из хургйола моттиг белгал а яь белхаш дІадоладаьдар, лаьттацара балхаш чакхдоала гарга дар. Бакъда, дІадоладар дІачакх а ца доалхаш дитар. ХІаьта, хІана дайнад цу хара-хьийта хьа, шераш дІадахарца дукха дешуш яц у бажай лер, уж хаха а де деваргдолаш да.

Аз белгалдаьха кхоачамбоацараш дІа ца доахе даргдолаш дац. Тхона гІо дар дех оаха райисполкомагара, КПСС Назрановски райкомагара, Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Советерча физически культуран спортен комитетагара.

Б. ДАХКИЛЬГОВ,
Назрановски района спорткомитета председатель.

Кхеbу интернационалистам, патриотам

КХОАНЕННА ЭШ ДОГ ЦІЕНА НАХ

КПСС XXVI съезло, КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советон «Лакхера школа дІахо дегІайоалаярея специалисташ кийчбарa дикал лакхьарен хьакъехьа» бача сецамо, КПСС Нохч-ГІалгІай обкома V пленума решенеша боккхача лоархІаме декхар оттадаьд тхона хьалхашка — хІанзарча Іилма лардаш йовзаш бола специалисташ, бокъонца бола организатораш наха кхетам лураш, кІоаргІа коммунистически дог тийшан лаьха нравственни гІулакхаш доахкаш хиларда белгалбола бола патриоташ - интернационалисташ кийчбе.

Интернационально - патриотически кхетама белгалагІа йола башхало я марксистско - ленински мировоззрени вІаштІехьаьяккхарца айхха букъабенна из хилар. Студенташ интернационально-патриотически дог тийша хилар экономически, социально - политически лекцараш кхоачашдара, вай мехка коммунизм хьаьяра хиланза даргдоаца гІулакх да.

Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч - ГІалгІай печчахьалкхен университете беча балха практико бакъду, студенташ интернационально - патриотически дог тийша хулга къамий деша социальни малан хьаделлара, къамий деша даькъерца болхлой класса хьаштийн лерхІаряйн позицешка хьежжа ерриге Іилман пиинципаш кареерзаяра, республикай къамийн интернациональни къамаш хьашташ студенташа кІоаргІа кхетадара, къаман хьаштел хьалха интернациональни хьашташ латташ хилара нахъкъаца вІаштІехьдоаккхаргдолаш хилар.

Тхона геттара дика бІаргатуш да, студенташта интернационально - патриотически кхетам балarax доала беркат коммунистически кхетам балара кхача лостамашна — Іилман коммунизмa берриге политически санкцетам вІаштІехьбалара, къахьегамен нравственни кхетам баларца айхха бувзам хилча мара хеттача тайпара хургдоацилга.

Социалистически интернационализм чІоагІъярен дегІайоалаярен лоархІаме гІара закономерность, вайна ма хара мелкобуржуазни буржуазни националистически къовсам. 20-гІа бІаьшере — национализм хІаралнашна зама я аьлна ли таш ба тахан малхбузехьара дукха идеологаш. Ерриге адамале дегІаахара цхьа универсальни белгало санна лоархІ цар национализм. ХІанз массови информаце буржуазни средствашa дегаоаеле ю наьха къамаш дикий башхалонех, халкъашта юкъе моастагІал дехк, вІаштцар тешам бовбу. Цу гІулакха къаьстта чІоагІа теркалбу цар вай кагирхой, студенташ. Масала, «Кольерс» яхача американски журнало гучахаьа хьакхайкадаьд «Советски Союзаца хургболча тІем тІа «Къонача тешдеш» туралаш хургбоаца. КосмодемьянскигІари МатросовгІари хургбоаца гІулакх дагда даргдац».

Идеологически къовсамаш вІашдухьала этта латтача хьалашка ала бокъо а йолаш политически организатораш аьле цІи йоакхаш болча общественни Іилмай преподавателашта хьалхашка эггара хьалхарча аргІанара декхар а лаьрхІа оттадаьд студенташта интернационально - патриотически кхетам лулга.

Къаьстта шера баьржар из болх СССР хьаьь 60 шу, Нохч - ГІалгІай АССР автономе 60 шу, нохчийн гІалгІайн шоай лоІамагІа Россена юкъебаха 200 шу дизар деадара кийчо ярца дуаздала.

Мехкен республикан юбилейшта ветаьча организационно - политически мероприятей план оттайир университета партийни комитето. Цунна юкъе йихьар университета гІулакхий ерриге сферш: дешара, Іилман, агитационно - пропагандистски балха. Белгалдаьнна цІама хилар «СССР-е къамий лош къоастадаря къамашта юкъера гІулакхаш дІахо дегІадоадари» яха регионални конференци, «Интернационализмах йола ленински идеяш Нохч - ГІалгІайчен вахаре кхоачаш хилар» яха республикански Іилман конференци, «Эрсийн вай Дьхен кхычеи халкъашцарча нохчийн гІалгІайн сийлахь - доккхача доттагІала исторически оалаш», «Вежарашка болча бІаргчача цхьан денале», «Мехка вежарашха йолча республикашта юкъе», «Къулбаседа Кавказа халкъий меттаги литературашн дегІаахара эрсий метто ю влияни» яха а кхыйола а конференцеш ярах.

Цу юкъа студенташта юкъера кийч а ваь республика кагирхошта юкъе лекцеш ешаш хилар 50 лектор-пропагандист ух тайпарча темаех аьлча: «СССР хьаь 60 шу дизар». НГІАССР автономе 60 шу дизар». «Нохчийн гІалгІайн шоай лоІамагІа Россена юкъебаха 200 шу дизар». Дукха нах гуллуш художественни самодеятельноста хьажараш хинад иштта девиз а йолаш: «Ленина васкет даь, парте хьакхелла, тамо техна да халкъий доттагІал», и. кх. дІ.

Цу гІуланха къаьстта а доккха дакъа кхоачадора «Интернациональни доттагІала клуба» (КИД) балха. Кидовцаша 20 совгІа лекци йийшар, доттагІала 5 сайре чакхъяьккхар, городерча а республикерча а цІи хезача нахаца вІашагІкхетараш хилийтар, кхыча организацей предприятейи надовцашца дагабийлар балха опыт дІахьа эцаш. Дукха нах гуллуш чакхйийлар республика поэтий, иадархой, композиторий сайренаш. Тхо долча хьоацалгІа баьхна хилар Дагестанен Къулбаседа ХІирийн студенташ ЧИГУ студентий делегаш хилар К. Хетагурова цІерагІча Къулбаседа - ХІирий университете.

Интернационально - патриотически кхетам балара бокъонца йола школа а хинна дІаттай гІишлош ю студенчески отрядаш. ХІара шера 500 совгІа студент вода тха университетера республикан Алтайски краен гІишлонашка болх бе.

Студенташта интернационально - патриотически кхетам балара нах баь вартвоалаш доикха новкъостал ду тІема - патриотически кхетама комиссе, тІемен къахьегамен ветеранаша (И. Г. Арсаханова, Р. П. Дулерайна, Н. А. Жильцова, Н. О. Кацена, А. А. Лебедева, Н. В. Мешерякова, В. П. Крикунова, М. П. Павлова, С. П. Перегона, В. И. Синельникова, кхычар).

ЛаьрххІа студенташта коммунистически кхетам балара тІаберзабаь болх беш я общественни професседа факультет (ФОП). Студенташа юкъе къаьстта чІоагІа могаеш я къоначa лектора школа. Опыт йолча лекторий кулгалца лекционно - пропагандистски балха навыкаш Іомаю цига студенташа. Политически кхетама лаккхал экзамен лулга лоархІ студенташа Ленински зачетаца чакхйоалаш йолча общественно - политически практиках (ОПП). ГІуланхаш лерттІен доагІаь диза хьадехаш леладеча хьалаша тешал ду ОПП формальни кеп йолашца хилара. ХІара студенто шийн новкъосташта хьалхашка отчет ю дешарах лаьца яь ца Іеш политически хьинарх. Ленина, парте гІуланха тешаме хиларх лаьца а.

Студенташта интернационально - патриотически кхетам балара гІо ду общественни Іилмай. ВЛКСМ исторен дувел халкъашта юкъерча кагирхой бозамен проблемех йолча студенчески балхий Ерригсоюзни конкурсашка кагирхошта атеистическия интернационально - патриотически кхетам баларах йола рефераташ кийчъеча цар дакъа лацаро.

Л. МЕЖИДОВ,
философски Іилмай кандидат, Л. Н. Толстой цІерагІча ЧИГУ философе кафедра доцент.

АГИТБРИГАДА—ФЕРМЕ

Сарахьа доахан дейта доаржаш гулбенначa хана Назрановски района «Маяк» яхача совхоза Іаьлий - Юртарча дурий - товарий ферме кхаьчар районни культура цІен агитбригада. Цо оттадир ферма болхлой самукъадоаккхаш дола концерт. Хоза кийчъьяр культболхлоша шоай программа: халхарашка хьекар, иллешка, ашарашка, сакъердамеча дувцарашка ладийгІар цу сарахьа хьайбаш леладераша.

Къаьстта а дика тІанйар цар Медоe Мустафас дІаьна иллеш, оттаь интермедеш, культура цІен «Асса» яхача халхара ансамбла дакъа лоацараша даь халхараш, мехкарий вокальни группа дІаьйна иллеш.

Ферма хьайбаш леладерашта «КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш — вахаре» яьача темах лекци йийшар автоклуба заведующе Г. Д. Берсановас.

Культболхлоша хьайбаш леладерашта дихьадар керда газеташ, журналаш.

С. ЧАКОВ.

ТАЛЛИНСКИ ШКОЛЕРА ТЕАТРАЛЬНИ КЛАСС

Укхаза массаза а дукха хьаьший хул. Вай мехка тайп-тайпарча моттигашкара а доазол арахьара а кхетам балара бола специалисташ педагогаш ух укхаза лаьрххІа № 13 йолча таллински юкъарча дешара школерча театральни класса балхага хьажа, цун опыт йовза. Цун кулгалхо я эстонски цхьан театре артистка хинна, опыт йола педагог ше хилар хьахьекха йола Лейли Блуумер. Хьалхарча шин шера школьникаша укхаза Іомаю сценически дешара лардаш, ритмика, сценически лелама, къамал дара, хореографе урокаш ю. Цул тІехьагІа мара кхачац царга шоай эггара хьалхара ролаш.

— Из деррига а Іомаде доладу оаха 7—9 шу даьннача берашта, — йоах Лейле Блуумера, — Тхо кхоачашде гІерта кертердар — эстетически кхетам балар, хІаьта театро боккха хьехам ма лей. Цул совгІа цига луш бола кхетам денал, хьинар долаш, моллагІа хІама чакхдаккха могаргдолаш, дисциплина йолаш, майрал йолаш хургбола нах кхобеш а ма бий. Иштта, берашта оаха довзийт театра истори, гІорбаьнна болча артистий творчество — эстоний, эрсий, доазол арахьара барий творчество.

Театральни классе вузамен а йоацаш деша дІаэц безам болаш мел барош. Укхаза хІаранена корадоагІаргза шийна де хІама — сцена тІа роль ловзае е декорацеш кийчъе, илли даьхха е халхар де йиш я укхаза. ЛаьрахІа херка нах я бац укхаза: ард вай, нагахьа санна цхьан спектакле цхьаннe керттера роль ловзайой, вокх спектакле массовне хул из. Дукха гІуланхаш хул шийн - тайпарча театральни службай а. цхьабараша спектакль оттаеча новкъостал ду, вокхар — «сердал оттаю», кхоалагІчар — школьни зале пгителаш Іоховшабу, и. кх. дІ.

Къона артисташ наст-наста выступленеш еш хул Эстоне кхыча городашка а.

А. ВЕРЕТЕННИКОВ,
АПН корреспондент.
Таллин.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ТЕХНИКУМО ДІАХОЙТ

подготовительни курсашка деша нах дІаэцаш хилар.

Занятеш хургья 15 марта дешз 10 яхе чакхчалца.

Подготовительни курсашка занятеш хургья дешa дІаоттача хана дІателача экзамени программагІа эрсий меттах, литературах, математиках. Занятеш еш хургба лакха говзал йола хьехархой.

Деша дІаоттара хьачуле эзаб заявлени, дешарах дола документ.

Документаш хьачуйду хІара денна (кІиранди доацаш) 10 сахьат даьлча дешз 15 сахьат даьлалца ух адресагІа: Клары Цеткина улице, 14/33, № 323 йола кабинет.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГА!

М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски Къахьегама Цеча Байракха ордена мехкдаьтта институто дешархойн болх беш бола кагирхойн хьех «Цийллача наІарий деношка» дакъа лаца.

13 марта мехкдаьтта технологически факультета ди;

20 марта мехкдаьтта механически факультета ди;

27 марта мехкдаьтта промыслени факультета ди;

3 апреле геологоразведочни факультета ди;

10 апреле производствени процессашта электрификаци автоматизаци яра факультета ди;

17 апреле гІишлош яра факультета ди;

24 апреле цийллача наІарий института юкъара ди.

Факультетий «Цийллача наІарий деноы» хургда дешара къаьнача корпуса № 333 йолча аудиторе, института юкъара ди — керттерча дешара корпуса актови зале. Деноы дІадолалу 10 сахьат даьлча

Ца кхетар хатта йиш я телефонаца 2-16-15.

РАДИО

11 МАРТ

I ПРОГРАММА

6.40 — Передачай программа. Хаоттамаш бола зоам (эрсий меттала).

6.45 — «Юртара гІуренаш» (эрсий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

8.22 — «Ленинам цевъ» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).

8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).

8.36 — Эрсий халкъа ашараш (эрсий меттала).

11.15 — «ХьалхадаттарецЪ». Репортаж (гІалгІай меттала).

11.30 — В. Шекхов. «Нохчий рапсоди» (нохчий меттала).

11.45 — Кишкара чуэна хоухьам лаххбар (нохчий меттала).

15.15 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» (гІалгІай меттала).

15.55 — Реклама.

17.10 — Передачай программа. Хаоттамах бола зоам (эрсий меттала).

17.16 — «Атеистически кхетам балара лоархІаме декхараш». Беседа (гІалгІай меттала).

17.31 — «ЦІе сийлаш» (гІалгІай меттала).

18.00 — Керда кошаш (эрсий меттала).

18.10 — Керда хоаман (нохчий меттала).

18.23 — Керда хоаман (гІалгІай меттала).

18.30 — Хоамаш.

18.40 — «Боккхой вахар» вай валюгаэте (нохчий меттала).

II ПРОГРАММА

18.00 — «Хелар, Далла!» оаа радиоспектакль.

19.28 — ДоттагІаллен концерт.

19.35 — Н. Музаев. «Саг сахр». Радиопьеса (нохчий меттала).

20.20 — Халкъа музыкантex лоал дулашраш.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Ике дийнахьа город Костроме хилар шоай лоІамагІа кІалхахарах латаш «Спартак» яхача ДСО Россовета хьалхара моттиг юкъара кагирхой яхьаш.

Цига дакъа лоацаш яр тхьаь шиь команда. Цу яхье дика аьттув баьлар Нохч-ГІалгІайчен викалий. Командин зачетах хьалхара моттиг вай командагa кхаьчар. Шо-шоай дозала яхье чемпионий цІераш яьлар Бадалов Алуадеи Дадаев Іадарихьанеи. Иббайган приз кхаьчар Ахмедов Султанага.

Къаьстта спортсмений а специалистий а теркам тІаоаш дар СССР спорта мастерашта Бадалов Алухадан Къулбаседа - ХІирий АССР-ча Ушеридзанен юкъе хинна латар. Специалисташ дог тийша бар Ушеридзе котало йоаккхаргьа аьнна, бакъда, дукха дукхагІа балаш йоахиш а, котало Алухала яьнкхар.

Вай атлеташ кийчбар ва СССР заслуженни тренер Багаев Дэги.

А. БЕК.

Хоаттам

Тахан республике гІоллен Грознен хуицалуш моркаш а йолаш, йовчак а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 0—5, Грозне 2—4 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Кхоана моркаш а йолаш, дагІо лоа а делкаш, малхбузехьара секунде 7—12 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 11—13 градус шелалн дийнахьа 0—5 градус йіовхалн йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковские, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-43-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортех — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-84-75; кисьмой — 2-56-87; корректорске — 2-89-68.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-43-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-68.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттен деношка

СФ00067. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1234.